

Kralı Devirmek: Geç Orta Çağ İngiltere’inde Kralın Tahttan İndirilmesini Meşrulaştırma Probleminde II. Edward Örneği

Fall of the King: Legitimizing Royal Deposition in Late Medieval England in the Case of Edward II

Barişcan ABDAL

Sorumlu Yazar/Corresponding Author

Dkt. Öğrencisi Barişcan ABDAL

İstanbul Medeniyet Üniversitesi,

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı,
İstanbul, Türkiye

ORCID: [0000-0003-4019-9889](https://orcid.org/0000-0003-4019-9889)

e-mail: abdalbariscan@gmail.com

Başvuru/Submitted: 31.10.2024

Kabul/Accepted: 13.05.2025

Atıf: Abdal, Barişcan, “Kralı Devirmek: Geç Orta Çağ İngiltere’inde Kralın Tahttan İndirilmesini Meşrulaştırma Probleminde II. Edward Örneği”, *Ortaçağ Araştırmaları Dergisi*, 8/1 (Haziran 2025): 181-209.

Citation: Abdal, Barişcan, “Fall of the King: Legitimizing Royal Deposition in Late Medieval England in the Case of Edward II”, *Ortaçağ Araştırmaları Dergisi*, 8/1 (June 2025): 181-209.

Lisans/License:

Öz- II. Edward (ö.1327), gerek Geç Orta Çağ’da gerekse günümüzde İngiliz tarihindeki en tartışmalı krallardan biri olmuştur. Bunun en büyük nedenlerinden biri I. Edward’ın 1307’deki ölümünün ardından tahta çıkan II. Edward’ın babasının kendi iktidarında inşa etmiş olduğu güçlü kral imgesinin altında kalmış olmasıydı. Babasının bu güçlü imajı karşısında yeni kralın beklentileri karşılayamadığı XIV. Yüzyıl İngiliz tarih yazımına da açıkça yansımıştır. Bu beklentilerin nasıl kırıldığı ise oldukça açıktır. II. Edward’ın 20 yıllık tartışmalı iktidarı İngiltere Krallığı’nı iki kez iç savaşa sürüklemiş, İskoçya ve Fransa’ya karşı giriştiği savaşlardan mağlubiyetlerle ayrılmış ve maiyetine aldığı kişiler sebebiyle sürekli olarak eleştirilmiştir. Tüm bu faktörler neticesinde ise II. Edward 1066’daki Norman Fethi’den beri tahttan indirilen ilk İngiliz kralı oldu. Fakat kendi iç çatışmaları sonucunda II. Edward’ın tahttan indirilmesi İngilizler için daha önce tecrübe edilmemiş bir durumdur. Ondan yaklaşık iki yüzyıl sonrasında yaşamış olan William Shakespeare (ö.1616) dahi “*Dünyevi hiç kimse Tanrı’nın seçtiği vekili tahttan indiremezdi.*” derken XIV. Yüzyıl İngiliz tarih yazarlarıyla benzer kaygıları taşıyordu. Bu nedenle İngilizler Tanrı’nın meşru yöneticisi olduğuna inandıkları kralın tahttan indirilmesini meşrulaştırmak adına çeşitli nedenler aradılar. İşte bu dönem anlatılarının giriştikleri bu çaba ve sundukları argümanlar bu araştırmanın temel sorununu teşkil edecektir. Böylece İngiltere Krallığı’nın ilk kez tecrübe ettiği ve Orta Çağ boyunca sıklıkla rastlamadığımız meşru bir kralın tahttan indirilme hadisesi açıklığa kavuşturulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: İngiltere, II. Edward, Tarih yazımı, Orta Çağ, Meşruiyet.

Abstract – Edward II (d.1327) is often regarded as one of the most controversial kings in English history, both in the Late Middle Ages and in contemporary discussions. A key reason for this controversy lies in his ascension to the throne after the death of his father, Edward I. Edward I had crafted a formidable image as a strong ruler, and his son struggled to meet the high expectations that came with it. This disconnection is clearly reflected in 14th-century English historiography, which emphasizes the perceived failures of Edward II’s reign. Throughout his tumultuous 20-year reign, Edward II twice led England into civil war, suffered major military defeats against Scotland and France, and was frequently criticized for his reliance on unpopular courtiers. Ultimately, he became the first English king to be deposed since the Norman Conquest of 1066. His downfall was unprecedented, as it stemmed from internal conflicts. Even playwright William Shakespeare, writing two centuries later, noted that “*The breath of worldly men cannot depose the deputy elected by the Lord.*” reflecting a sentiment shared by 14th-century historians who wrestled with the legitimacy of his removal. As a result, there was a concerted effort among English writers to justify the dethronement of a king they believed had been divinely appointed. The narratives and arguments that emerged during this period will be the main focus of this research. By examining these, we aim to clarify the unique circumstances surrounding the deposition of a legitimate king—an event that was quite rare in medieval England.

Keywords: England, Edward II, Historiography, Middle Ages, Legitimacy.

Yayın Tarihi	26 Haziran 2025
Hakem Sayısı	Ön İnceleme: Bir İç Hakem (Editör-Yayın Kurulu Üyesi) İçerik İncelemesi: Üç Dış Hakem
Değerlendirme	Çift Taraflı Kör Hakemlik
Benzerlik Taraması	Yapıldı-İntihal.Net
Etik Bildirim	ortacagarastirmalaridergisi@gmail.com
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman	Herhangi bir fon, hibe veya başka bir destek alınmamıştır.
Telif Hakkı & Lisans	Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanır. https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.tr
Date of Publication	26 June 2025
Reviewers	Single Anonymized - An Internal (Editor board member) Double Anonymized - Three External
Review Reports	Double-blind
Plagiarism Checks	Yes – İntihal.Net
Complaints	ortacagarastirmalaridergisi@gmail.com
Conflicts of Interest	The Author(s) declare(s) that there is no conflict of interest.
Grant Support	No funds, grants, or other support was received.
Copyright & License	Author(s) publishing with the journal retain(s) the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0. https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.tr

EXTENDED ABSTRACT

When Edward II ascended the throne in 1307 following the death of his father, Edward I, he could hardly have anticipated that his reign would become one of the most controversial in English history. Edward I, the conqueror of Wales, the Hammer of the Scots, and a Crusader, left behind a powerful legacy. This formidable image generated exceedingly high expectations for Edward II at the outset of his reign. Indeed, upon his accession, some chronicles even compared him to King Arthur, anticipating that he would emulate the strength of his father. However, Edward II's 20-year reign would become synonymous with scandals, disputes, and failures, ultimately leading to his deposition. Despite the formidable image of his father, Edward II failed to meet the expectations placed upon him and gradually came to be remembered as an ineffectual king, both in contemporary chronicles and in later historical memory. The narrative constructed by 14th-century English chroniclers proved so influential that Edward II's image as a failed monarch was never entirely erased. Edward II faced numerous military defeats, and his private life remained a constant source of controversy, ultimately contributing to his deposition.

References to Edward II's private life by contemporary writers—especially after the influence of the 16th-century English playwright Christopher Marlowe (d. 1593)—contributed to the construction of

his image as a homosexual monarch. The relationship between Edward II and Piers Gaveston, which was reflected in the chronicles, marked the first moment when the king's legitimacy was openly questioned. From this point forward, the relationship between Edward II and the nobility would be fraught with tension. The execution of Piers Gaveston by English nobles, along with the growing influence of the nobility over Edward II's reign, constituted pivotal events in the early years of his rule, particularly between 1307 and 1311.

The second phase of Edward II's reign, which spanned from 1311 to 1322, was defined by the Great Famine of 1315–1317, continued hostilities with France, and the catastrophic defeat at the Battle of Bannockburn (1314) against the Scots. Following Gaveston's death, Edward II turned his attention to Hugh Despenser, who soon rose to prominence. However, this period saw criticism not only of the king's favourites but also of his military failures. The friction between Edward II and the nobility intensified and escalated into an internal conflict. Edward II's first civil war, which ended with his victory, suppressed the opposition, but it also marked the beginning of his increasingly despotic rule. This period would later be referred to as his "Tyranny" by historian Natalie Fryde. The years from 1322 to 1326, characterized by the growing influence of Edward II and his relationship with the younger Hugh Despenser, would be remembered as a time when their dominance over the Kingdom of England was further solidified.

However, the opposition that Edward II had thought he had suppressed in 1322 would reemerge with even greater strength, fueled by increased pressure. This new opposition was stronger than before, as it included Queen Isabella, Edward II's wife, and their eldest son, Prince Edward. Queen Isabella returned from France—where she had been dispatched by Edward II for diplomatic purposes—only to instigate a rebellion upon her arrival. With backing from continental Europe and powerful English lords, she was able to depose Edward II. His reign, lasting 20 years, came to an abrupt end under the leadership of Queen Isabella. Edward II's opponents, in contrast, transformed his unpopular actions during his reign into justifications for his deposition. My main purpose in this article is to examine how the opponents of the period tried to solve the legitimisation problem that arose during the deposition of the king. In the sections that follow, I will analyze how Edward II's deposition was employed as a tool of legitimisation and assess the extent to which his opponents succeeded in shaping their narrative. The central objective of this study is to investigate how the deposing of a king—an event not experienced by England since the Norman Conquest of 1066—was legitimized in the historical narratives of the time. To achieve this, I will focus on interpreting 14th-century English chronicles. This approach will provide insights into how contemporary historians conceptualised the deposition of a monarch they regarded as legitimate. Furthermore, the paper will analyze how the narratives of 14th-century English historiography intersect with modern historical interpretations. By examining these two perspectives, the paper will explore how the situation of deposing a king was understood and dealt with by the English in the Late Middle Ages, and how this perception has evolved to the present day.

GİRİŞ

II. Edward 1307 yılında babası I. Edward yerine tahta çıktığında, İngiltere tarihinin en tartışmalı iktidarlarından birine sahip olacağının muhtemelen farkında değildi. I. Edward; Galler Fatihi, İskoçların Çekici ve bir Haçlıydı.¹ Onun bu güçlü imajı II. Edward tahta çıktığında beklentileri hiç olmadığı kadar yukarı çıkardı. Fakat II. Edward'ın 20 yıllık iktidarı skandallar, tartışmalar ve başarısızlıklarla özdeşleşecek ve bunu neticesinde tahtından olacaktı. Bu makale ise II. Edward'ın uzun sayılabilecek iktidarını üç dönem içerisinde inceleyecektir. İlk dönem 1307-1311 yılları arasını kapsayacak ve genellikle II. Edward'ın Cornwall Kontu Piers Gaveston ile olan ilişkisini ve bunun neticesinde baronlarla girdiği güç mücadelelerin gerçekleştiği kısmı teşkil edecektir. İkinci dönem ise 1311-1322 yılları arasını kapsayacak ve içerisinde 1315-1317 büyük kıtlığı, Fransa ile mücadele ve İskoçlara karşı alınan ağır mağlubiyet olan Bannockburn Muharebesi'ni (1314) içerisinde barındıracaktır. Üçüncü ve son dönemse 1322-1327 yılları arasında II. Edward'ın Hugh Despenser ile olan ilişkisini ve tiranlaşma eleştirilerini içerisinde barındıracaktır.

Bu üç dönemin anlatısı esasında metnin asıl amacını teşkil eden meşrulaştırma problemini temellendirme amacıyla olacaktır. Buna göre bu bölümlerde bahsi geçen olayların II. Edward'ın tahttan indirileceği sırada nasıl bir meşrulaştırma aracına dönüştüğü gösterilmeye çalışılacak ve onu tahttan indirenlerin bu kurdukları anlatıda ne denli başarılı oldukları tartışılacaktır. Bu doğrultuda makaledeki temel amaç Geç Orta Çağ İngiltere'sinin ve İngiltere Krallığı'nın Norman Fethi'nden (1066) beri hiç tecrübe etmediği bir durum olan; kralın tahttan indirilmesinin dönem anlatılarınca nasıl meşrulaştırılmaya çalışıldıklarını görmektir. Bunu yaparken özellikle XIV. Yüzyıl İngiliz anlatılarını yorumlayarak, XIV. Yüzyılda yaşamış bir tarih yazarının da meşru gördükleri bir kralın tahttan indirilmesini nasıl tahayyül ettiklerini göreceğiz. Ayrıca makalede sunulacak anlatının temelini XIV. yüzyıl İngiliz tarih yazımı kapsamında ele alarak o dönemin düşünce dünyasının daha net bir şekilde anlaşılmasını hedeflemekteyiz. Bunun yanında XIV. Yüzyıl İngiliz tarih yazımının anlatısını yorumlarken de günümüz tarihçilerinden alıntılarla iki farklı anlatının nasıl bir algıyla birleştiğini göstererek bu durumun günümüze kadarki algısı gözden geçirilecektir. Tüm bunların yardımıyla İngilizlerin Geç Orta Çağ'da tecrübe ettikleri bu durumu nasıl karşıladıkları gösterilecek ve tartışılacaktır. Bu tartışmanın bir çıktısı olarak Orta Çağ düşünce dünyasının kraliyet, kral ve hukuk gibi kavramları algılayış biçimini daha net şekilde görmeyi amaçlamaktayız.

¹ Henüz Prensken bir Haçlı Seferine katılmış, Galleri fethetmiş ve İskoç bağımsızlık mücadelesinde İskoçlara büyük üstünlük sağlamış olan I. Edward, iktidarında ve sonrasında büyük övgülere mahzar oldu. Bu unvanların neden verildiğini görmek adına Michael Prestwich, *Edward I* adlı eserine bakılabilir. Michael Prestwich, *Edward I*. (New Haven: Yale University Press, 1997).

1. II. Edward'ın İktidarı

1.1. Tahta Çıkışı ve Piers Gaveston ile Olan İlişkisi

II. Edward'ın tahttan indirilme süreci yaklaşık 4 aylık kısa bir süre içerisinde gerçekleşmiş² ve hızla bitmişti. Fakat II. Edward'ın eşi Kraliçe Isabella³ ve kendi aristokrasisinin içinde olduğu bir muhalefet tarafından tahttan indirilmesine zorlandığı süreç sadece bu 4 ay içerisinde gerçekleşmiş olayların bir sonucu değil kralın yirmi yıla yayılmış politikalarının bir yansımasıydı. Kralın muhalifleri, II. Edward'ın iktidarı boyunca gerçekleştirdiği ve hoşnut olmadıkları eylemleri onun tahttan indirilmesi sırasında bir meşrulaştırma aracına dönüştürdüler. Bu nedenle yıllara yayılmış bu süreci anlamlandırmak adına II. Edward'ın iktidarından kısaca söz etmek gerekmektedir çünkü 1307 yılında babası I. Edward'ın yerine tahta geçen II. Edward, 20 yıllık iktidarı sadece son evresiyle değil bir bütün hâlinde tartışmalara neden olmuştur. Bu tartışmaların ana çıkış noktası ise muhtemelen I. Edward'ın iktidarının görece kuvvetli olan imgesinden gelmekteydi. I. Edward'ın siyasî, sosyal ve hukuki bağlamda İngiltere Krallığı'nda önemli işler yapmış olması 1307'de tahta çıkan II. Edward üzerinde büyük bir beklentiye sebebiyet vermişti. Öyle ki I. Edward'ın oluşturduğu kuvvetli kral imgesi onun soyağacının V. Yüzyıl sonlarında yaşadığına inanılan efsanevi Kral Arthur'a bağlanmasına vesile olmuştu. Ayrıca yine bu dönemde bizzat I. Edward, inşa edilen imgeyi güçlendirmek adına kendisini Roma İmparatorluğu ile bağdaştıracak sembolik öğelere de başvurmuştu.⁴ İşte tüm bunlar XIV. yüzyıl İngiliz tarih yazımında II. Edward adına İngiltere Krallığı'nda bir beklenti yaratmıştı.

II. Edward ise iktidarında babası I. Edward'ın inşa etmeye uğraştığı başarıların ve imajın bedelini ödemek zorunda kalmıştı. I. Edward'ın güçlü imajının yaratılmasında büyük rol oynayan zaferler ve bu zaferleri kazanmak için uygulanan askeri ve ekonomik reformların uzun vadedeki olumsuz yanları, II. Edward döneminde kendisini göstermişti. Bu olumsuzluklar muhtemelen I. Edward döneminde de hissedilmişti. Ancak I. Edward'ın güçlü otoritesi krallık içindeki baronları belli bir noktaya kadar bastırmıştı.⁵ Bu beklentinin II. Edward tarafından karşılanamaması XIV. Yüzyıl İngiliz tarih yazımında karmaşık yorumlara sebebiyet verdi. Kimi yazarlar II. Edward'a beklentilerini analogiler yoluyla aktarırken, kimi yazarlar ise tahta çıkışını aktardığı kısımdan itibaren II. Edward'ın kral imajına saldırıda

² Bu dört aylık süreç için ayrıca bkz. W. Mark Ormrod, *Edward III* (Cornwall: Yale University Press, 2011), 41-54.

³ Kraliçe Isabella, kendi kocasına muhalefet olabilecek düzeyde güçlü bir imaja sahip olması onun sadece İngiltere Kraliçesi olmasından kaynaklanmamaktadır. Kraliçe Isabella'nın güçlü imajı ve bu muhalefete liderlik edebilmesindeki temel nedenlerden bir diğeri de Fransa Kralı IV. Philippe'in (ö.1314) kızı ve II. Edward'ın iktidarı sırasında Fransa tahtında bulunan IV. Charles (ö.1328) da kız kardeşi olmasından kaynaklanmaktadır.

⁴ Roy Martin Haines, *King Edward II: His Life, His Reign, and Its Aftermath, 1284-1330*, (Montreal: McGill-Queen's University Press, 2003), 3. I. Edward'ın soyunun Kral Arthur'a bağlandığı açık erişimdeki el yazmaları için yine; Bodl. Lib. MS Bodl. Rolls 3.

⁵ Natalie Fryde, *The Tyranny and Fall of Edward II 1321-1326* (Cambridge: Cambridge University Press, 2004), 15. Öyle ki Romantik dönemin tarihçileri İngiltere'de bu dönemde ideal feodalitenin dışında gerçekleşmeye başlayan bir sistemin oluşmaya başladığını düşünerek *Bastard feudalism* kavramını ortaya atmışlardı. I. Edward'ın döneminde gerçekleştirilen ekonomik ve askeri adımların daha sonra İngiliz feodal sistemini de etkilediği ve ideal olarak adlandırılan feodal sistemin dışında değişmiş bir feodal sistemin ortaya çıktığı düşünülmekteydi. Elbette *Bastard feudalism* kavramının ne denli doğru olup olmadığı konusunun dışında ortaya çıkışı için pek çok sebep ortaya atıldı. Ancak ilk nüvelerinin I. Edward döneminde görülmüş olması muhtemeldi. *Bastard feudalism* kavramı için ayrıca bkz. Fatih Durgun, "Geç Ortaçağ İngiliz Toplumunu Anlamak: Tarih Yazıcılığında *Bastard Feudalism* Kavramının Gelişimi", *Tarih İncelemeleri Dergisi* 32, S.1 (2017): 47-72. P.R Coss, "Bastard Feudalism Revised", *Past & Present*, no. 125, (1989): 27-64.

bulunmaktaydı. II. Edward'ın döneminde kaleme alınan *Annales Londonienses* kroniği II. Edward'ın tahta çıkışını şu şekilde aktarmaktaydı:

“Aynı yıl, 1307 yılında, Edward, Edward'ın oğlu, babasının ölümünden sonra krallığın en üst noktasını üstlendi. Merlin, şöyle kehanette bulunmuştu: ‘Güzel kalenin (şato) altın boynuzlu, gümüş sakallı keçisi, burunlarından öyle bir sis çıkarır ki adanın tüm yüzeyini kaplar.’ Merlin, bu Edward'ı, tüm dünyayı hükmettiği söylenen Büyük İskender'e benzetir. Dânyâl peygamberin sekizinci kitabında şöyle denir: ‘İşte bir keçi batıdan tüm dünyanın yüzeyine geliyor.’ İskender gibi tüm dünyayı ele geçiren ve İskender gibi, bu altın boynuzlu keçi, yani Fatih Edward'ın oğlu Edward, İskoçya'yı, Norveç'i, Danimarka'yı, Fransa'yı ve en muzaffer asker olan Arthur'un kılıçla aldığı bütün toprakları erkekçe fethetti ve elinde tuttu.”⁶

Annales Londonienses kroniğinin bu tasvirleri, İngiliz anlatılarının I. Edward sebebiyle II. Edward'dan beklentilerini bize net biçimde göstermektedir. Bu döneme dair en önemli kaynaklardan olan *Vita Edwardi Secundi* II. Edward tahta çıktığında: “Babasının isteğini yerine getirmedi ama aklını başka şeylere çevirdi.” yazmış ve o dönemde anlatıların II. Edward'a eleştiri getirmesine sebep olan Piers Gaveston'nın⁷ sürgünden geri çağırılmasını aktarmaktadır.⁸ I. Edward, oğlu Prens Edward'ın maiyetine verdiği Piers Gaveston'nın arasındaki arkadaşlık ilişkisini muhtemelen sakıncalı bularak Gaveston'ı sürgüne göndermişti. Fakat I. Edward bu kararının ardından hayatını kaybetmiş ve Prens Edward'ın tahta çıkmasıyla Gaveston, krallığa geri çağırılmıştı. I. Edward'ın bu ikili arasındaki ilişkiye dair kaygıları oldukça anlamlıdır çünkü bu ikili muhtemelen anlatılara da yansıtacak şekilde eşcinsel bir münasebet içerisindeydiler. Bu durum elbette Orta Çağ düşüncesinin eşcinsel ilişkiye olan tutumu sebebiyle sakıncalı görülerek I. Edward tarafından engellenmek istenmişti. Fakat görüleceği üzere bu engelleme girişimi I. Edward'ın ölümü ile yarıda kalmıştı. Bu süreçte Piers Gaveston ile Kral II. Edward arasındaki ilişki ise XIV. Yüzyıldaki İngiliz tarihyazımının yeni krala dair ilk ihtilafı ve negatif

⁶ “Eodem anno Domini millesimo 307, Edwardus filius Edwardi, mortuo patre suo, culmen regni sui suscepit, de quo Merlinus sic vaticinavit: ‘Succedit hircus veneri castris aurea habens cornua et argenteam barbam, qui ex naribus suis tantam efflavet nebulam quanta tota superficies insulae obumbrabitur.’ Et comparat Merlinus istum Edwardum regi Alexandro Macedonico qui universum mundum potestati suae subdidit, sicut dicitur in libro Danielis prophetae viii capitulo sic: ‘Ecce enim hircus caprarum veniebat ab occidente super faciem totius terrae’ Velut enim hircus caprarum et Rex Alexander totum mundum subiegit, sic iste hircus conua habens, id est, Edwardus filius Edwardi conquaestoris, Scotiam, Norvegiam, Danciam, Franciam, et omnes terras quas Arthurus, victoriosissimus miles, gladio adquisivit, viriliter subvertet et optinebit.” Bu kehanet içerisinde geçen “veneri castris” ifadesi bir İngilizce çevirisinde “the goat of the venereal” ifadesiyle verilmektedir. Ancak bu metin özelinde bu ifadenin doğrudan Tanrıça Venüs'e doğrudan bir gönderme değil de güzelliğine atfedilen bir durum olduğu düşünüldüğünden “güzel kalenin” ifadesini kullanmayı uygun gördük. Lesley A. Coote, *Prophecy and Public Affairs in Later Medieval England*, (Woodbridge: York Medieval Press, 2000). *Annales Londonienses & Annales Paulini in Chronicles of the Reigns of Edward I and Edward II*, i, ed. W. Stubbs (Cambridge: Cambridge University Press, 2012) 151. Metin içerisindeki Latince çevirilerimin kontrolünü sağlayan Sayın Kutlu Akalın'a teşekkür ederim.

⁷ Piers Gaveston Gaskonya kökenli bir aileden gelmekteydi. Kendisini II. Edward'ın hamilerinden biri yapacak süreç ise babası Arnaud de Gabaston(ö.1302)'un I. Edward hizmetinde Galler Seferi'ne (1282-1283) katılmasıydı. Piers Gaveston ilk olarak ortaya çıkması da yine I. Edward döneminde Flanders Seferi'nde (1297) gerçekleşecekti. Burada muhtemelen genç yaşında öne çıkan Piers Gaveston, o dönemde henüz Prens olan II. Edward'ın maiyetine verilmişti. Pierre Chaplais, *Piers Gaveston: Edward II's Adoptive Brother*, (Oxford: Clarendon Press, 1994), 4.

⁸ *Vita Edwardi Secundi*, trans by. Childs R. Wendy, and N. Denholm-Young (Oxford: Clarendon Press, 2005), 5.

tutumunu teşkil etti. XIV. Yüzyıl İngiliz anlatılarında kral ile Gaveston arasındaki bu ilişkinin arkadaşlıktan öte bir hâl aldığına dair anekdotlarla karşılaşırız.⁹ Fakat bu ikili arasındaki ilişkinin gerçekten de eşcinsel bir birliktelik olup olamayacağı konusu II. Edward'ın iktidarına olan negatif bakış ve o dönem kroniklerinin doğruluğu üzerindeki tartışmalar sebebiyle şüphelidir. Ayrıca II. Edward'ın cinsel yönelimi ve Piers Gaveston ile olan ilişkisinin bu denli tartışılmasının ana sebebi muhtemelen dönem anlatılarında bulunan anekdotlarından ziyade İngiliz oyun yazarı Christopher Marlowe'un (ö.1593) XVI. Yüzyılın sonunda kaleme aldığı *II. Edward* adlı oyunundan kaynaklanmaktadır. Bu oyunda, II. Edward'ın cinsel yönelimi XIV. Yüzyıl dönem anlatılarındaki kadar belirsiz değildir ve kral açık bir şekilde eşcinsel olarak gösterilmektedir.¹⁰ Fakat elbette XIV. Yüzyıl anlatıları bu konu özelinde tamamen sessiz kalmamışlardır. *Vita Edwardi Secundi* II. Edward ile Piers Gaveston arasındaki ilişkiye karşı rahatsızlığı en çok ifade eden anlatılardandı ve bu ilişkiyi bize Eski Ahit'ten bir alıntıyla ifade etmişti: “Kesinlikle bir adamın diğerini bu kadar sevdiğini duyduğumu hatırlamıyorum. Yonatan Davud’a değer veriyordu, Akhilleus Patroklos’u seviyordu ama bunun dışına çıktıklarını okumuyoruz.”¹¹ Bunun yanında aynı kronik içerisinde II. Edward'ın Eski Ahit'te Davud'un Yonatan'a dediği gibi Gaveston'a “Sevgin kadın sevgisinden daha üstündü.”¹² dediğini ve yine aynı kronik içinde Piers Gaveston'nın ölümünün aktarıldığı sırada “Aşk ne kadar büyükse, acısı da o kadar büyük olur.” sözlerine yer verilmişti.¹³

Fakat XIV. Yüzyıl İngiliz tarih yazımı birkaç küçük anekdot dışında genellikle bu ilişki üzerinde kesin yargılarını belirtmekten kaçınmaktadırlar. Bununla birlikte anlatılar, II. Edward iktidarına dair yaratılan kötü imaj hasebiyle de bilgi dezenformasyonuna oldukça açıktı ve spekülatif olabilirdiler. Post-modern tarih yazımının özellikle kulak kabarttığı bir alan olan II. Edward'ın cinsel yönelimi hâlâ bir tartışma konusudur ve genellikle tarihçinin dünya görüşüne göre kesin yargılar içermektedir.¹⁴ Fakat

⁹ XIV. yüzyıl anlatıların bu ikili arasındaki dostluğu “dostluktan öte sevmiş, aşırı derecede sevmiş” şeklinde betimlemiş ve sürekli olarak Latince *amore*, *amavit* ve *amoris* gibi Latince aşk anlamında da sıklıkla kullanılan kelimeleri seçmişlerdir. “*adamaret... ultra modum*”, “*pro amore nimio*” *Annales Paulini*, 255-259. “*dilixerat ultra modum*” *Johannis de Trokelowe*, Henrici de Blanford, *Chronica et Annales*, ed. H.T. Riley, (London: Longmans, Green, Reader & Dyer 1866), 64. “*ultra modum et rationem amavit*” *Flores Historiarum*, ed. H.R. Luard, v. III, (London: Eyre & Spottiswoode, 1890), 331. “*unice dilexit*” *Annales Londonienses*. “*ob immoderati magnitudinem amoris*” *Flores Historiarum*, 146. “*inordinata affectione dilexit*” *Murimuth*, 9. “*propter quamdam familiaritatem indebitam*” *Lanercost*, 183-184. “*modum autem dilectionis rex noster habere non potuit*” *Vita*, 29.

¹⁰ Christopher Marlowe, *II. Edward*, çev. Özdemir Nutku (İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları, 2017).

¹¹ *Vita*, 29. “*Certainly I do not remember having heard that one man so loved another. Jonathan cherished David, Achilles loved Patroclus; but we do not read that they went beyond what was usual.*” *Vita*, 53. 2. *Saul* 1:26.

¹² *Vita*, 53. 2. *Samuel* 1:26. Bu metin içerisinde kullanılan tüm Eski Ahit ve İncil alıntılarının Türkçe çevirisinde <https://incil.info/> (Erişim tarihi: 21.10.2024) adlı sayfadan yararlanılmıştır.

¹³ “*Nam quanto magis procedit dileccio, tanto magis dolet infortunio.*” “*For the greater the love, the greater the sorrow*” *Vita*, 53.

¹⁴ Özellikle Amerikalı tarihçi John Boswell'in 1980'de *Christianity, Social Tolerance, and Homosexuality: Gay People in Western Europe from the Beginning of the Christian Era to the Fourteenth Century* adlı eseriyle popülerite kazanan ve post-modern diskurum tarih yazımını etkilemesiyle giderek artan tarihteki “öteki” araştırmaları, II. Edward'ın cinsel yönelimine dair oldukça farklı yorumlarda bulunmaktadır. II. Edward'ın cinsel yönelimini ele alan başka kaynaklar için ayrıca bkz. John Boswell, *Christianity, Social Tolerance, and Homosexuality: Gay People in Western Europe from the Beginning of the Christian Era to the Fourteenth Century* (Chicago: Chicago University Press, 1980), 298-300; Chaplais, *Piers Gaveston: Edward II's Adoptive Brother*, 1-22. Carolyn Dinshaw, *Getting Medieval: Sexualities and Communities, Pre- and Postmodern* (Durham and London: Duke University Press, 1999), 22-34; W. Mark Ormrod, “The Sexualities of Edward II” in: Gwilyn Dodd, Anthony Musson, eds. *The Reign of Edward II: New Perspectives*. (Woodbridge: Boydell & Brewer, 2006), 22-47; Haines, *King Edward II: His Life, His Reign, and Its Aftermath, 1284-1330*, 42.

yukarıda da belirttiğimiz nedenler doğrultusunda bu yazıda II. Edward'ın cinsel yönelimine dair kesin yargılarda bulunulmayacaktır çünkü bu makale bağlamında II. Edward'ın cinsel yöneliminin ne olup olmadığına dair bir yargının hiçbir önemi yoktur. Bu yargının önemli olmadığını belirtmemizdeki temel sebep XIV. Yüzyıl tarihyazımının II. Edward'ın tahttan indirilişi ile onun cinsel yönelimi arasında kesin bir bağlantı kesin kurmamasından dolayıdır. Bu nedenle makale içerisinde II. Edward'ın eşcinsel olduğuna dair anekdotlar sadece II. Edward'ın bu dönemin tarihyazımındaki imajı göstermek amacıyla kullanılmıştır. Burada asıl dikkat edeceğimiz durum ise XIV. Yüzyıl İngiliz anlatılarının yukarıda belirttiğimiz anekdotları anlatılarına eklerken veya bu durumdan hiç bahsetmemeyi tercih ederken nasıl bir politik ajanda taşıdığıdır çünkü yazarların da muhtemelen Tanrı'nın vekili olduğuna inandıkları krala karşı kroniklerinde bu tip iddialarda bulunmaları belli sebepleri içerisinde barındırıyor olmalıdır. Ayrıca anlatıların bu tavrı yönelttiği tek kişi Gaveston olmamış, onun ölümünün ardından II. Edward'ın yakınında bulunan Hugh Despenser'a karşı da benzer iddialar kroniklerde yer almıştır. Bu doğrultuda İngiliz tarihçi Chris Given-Wilson, II. Edward'ın Piers Gaveston'ı tekrardan İngiltere'ye çağırarak kont yapması ve Hugh Despenser'ı da aynı şekilde maiyetine alarak toprak ve unvanlar bahşetmesini, onun tahttan indirilmesindeki temel nedenlerden biri olduğunu belirtmektedir.¹⁵ Yani esasında XIV. Yüzyıl kronikleri, II. Edward dönemini yakınına aldığı kişilerle olan cinsel ilişkiler üzerinden değil de onların kazanmış olduğu ayrıcalıklı konumun diğer İngiliz soylularını rahatsız etmesi üzerinden yargılamıştır.

II. Edward'ın iktidarının ilk dönemi olarak adlandırdığımız bu dönem siyasi olaylardan ziyade İngiliz baronları ile Piers Gaveston arasındaki güç mücadelesi şeklinde ilerlemişti. 1307'nin henüz başında sürgün edilmiş Gaveston, aynı yılın yaz aylarında yeni taç giymiş II. Edward tarafından çağırılmıştı. Fakat bu yıldan sonraki beş yıllık süreçte Gaveston, İngiliz baronlarının baskısıyla iki kere daha sürgüne gönderilmişti.¹⁶ Piers Gaveston'ın kral II. Edward'ın yanında ülke yönetiminde etkin bir isim olması kroniklerde de bahsedilen bir konu olmuş ve yazarlar bu hususta rahatsızlıklarını belirtmişlerdi. *Vita*, Gaveston'ın bu konumu için “...ikinci bir kral gibi onlara hükmetti.” “Ülkenin neredeyse hepsi ondan nefret ediyordu...”¹⁷ şeklinde ifadeler kullanırken; Londra'daki St. Paul Katedrali'nde kaleme alınan *Annales Paulini* kroniği ise II. Edward ve Gaveston iktidarını ikili bir kral yönetimi olarak adlandırıyordu: “Bu nedenle halk bir krallıkta biri sözde biri de gerçekte iki kral olmasına karşı öfkeliydiler.”¹⁸ Özellikle soylu sınıf, sürgünden dönmüş olan Gaveston'dan nefret etmekteydi ve rahatsızlıklarını ilk andan itibaren hissettirmişlerdi. Öyle ki Gaveston II. Edward'ın ona açtığı alan vasıtasıyla dönemin güçlü kontlarından olan Warwick Kontu Guy de Beauchamp'ı (ö.1315) “Warwick'in Köpeği” şeklinde adlandırıyor ve diğer soylulara takma isimler yakıştırıyordu.¹⁹ Gaveston'a kral tarafından bahşedilen konumun yanında genel olarak bu kibirli ve üstten bakan tavrı,

¹⁵ Chris Given-Wilson, *The English Nobility in the Late Middle Ages: The Fourteenth-century Political Community*, (London: Taylor & Francis, 2003), 31.

¹⁶ Wilson, *The English Nobility in the Late Middle Ages: The Fourteenth-century Political Community*, 32.

¹⁷ *Vita*, 5.

¹⁸ “Unde indignatus est populus universus, duos reges in uno regno, istum verbaliter, istum realiter conregnare.” *Annales Paulini*, 259.

¹⁹ Chaplais, *Piers Gaveston: Edward II's Adoptive Brother*, 69; *Vita*, 45.

İngiltere Krallığı'ndaki soyluların tepkisini çekmekteydi. Bu gerilim sonucunda soyluların gösterdikleri ilk somut eylem ise Ocak 1308'de II. Edward'ın Fransa Kralı IV. Philippe'in kızı ile evlenmek için Fransa'ya gittiği sırada gerçekleşti. Burada II. Edward ve İngiliz soyluları arasında Boulogne-sur-Mer'de gerçekleşen ve "Boulogne Mutakabarı" adıyla bilinen bir uzlaşuya varıldı. Bu uzlaşıyla birlikte İngiliz soyluların kral üzerinde tahakküm kurdukları iddia edildi. Bu iddianın temel dayanağı muhtemelen uzlaşıdan hemen bir ay sonrasında taç giyme töreninin olması ve soyluların II. Edward'ın Kraliyet Yemini'ne ekleme yaptırdıkları düşünülmektedir.²⁰ Bunu destekler nitelikte *Annales Paulini* kroniğinde, İngiliz ve Fransız soyluların Piers Gaveston tekrar sürgün edilmediği takdirde taç giyme seremonisine izin vermeyeceklerine dair bir anekdot bulunmasıdır.²¹ Bu anekdota bağlı olarak "Boulogne Mutakabarı" ile Gaveston problemi arasında doğrudan bir ilişki olduğu düşünülmüştür. Fakat buradaki asıl mesele İngiliz soylular ile II. Edward arasındaki gerilimdi. Bu gerilim öyle yükselmişti ki soyluların Parlamento'ya savaşa hazır bir şekilde silahlı birliklerle gittikleri dönem kroniklerinde yer bulmuştu.²² Krallık içindeki bu bölünmüşlük *Vita*'da: "*Kendi içinde bölünen ülke yıkılır...*" sözleriyle ifade edilmektedir.²³ İngiliz Krallığı'nın 1308 ortalarına doğru gelindiğindeki bu vaziyeti Natalie Fryde ve Seymour Phillips gibi günümüz tarihçileri tarafından iç savaşa en yakın olduğu tarih olarak gösterilmektedir.²⁴ Tüm bu olaylar doğrultusunda II. Edward iktidarındaki ilk güç savaşını kaybetmiş ve 16 Haziran 1308'deki Piers Gaveston'ın Lord Lieutenant of Ireland unvanı ile İrlanda'ya gönderilmesine karar vermişti.²⁵ Ancak Gaveston'nın buradaki sürgünü de kısa sürmüş ve bir yıl sonra İngiltere'ye geri dönmüştü. Elbette bu geri dönüşün bedeli olarak II. Edward, soylulara karşı "Stamford Tüzüğü" adıyla bilinen yeni taahhütler vermeyi kabul etti. Fakat Gaveston'nın geri dönüşü ona karşı olan muhalefeti daha da arttırmıştı. Bu tarihten itibaren de II. Edward'ın kuzeni ve aynı zamanda dönemin en güçlü kontlarından olan Lancaster Kontu Thomas (ö.1322), krala olan muhalefetin lideri konumuna evrildi.²⁶ Bu yıllardan sonra II. Edward'ın artık bir kral olarak meşruiyetinin sorgulamaya açıldığı söylenebilir. Ayrıca bu dönemde II. Edward'ın krallık içerisindeki otoritesi ve egemenlik alanı

²⁰ Michael Prestwich, *Plantagenet England 1225-1360*, (New York: Oxford University Press, 2005), 178-179. Kraliyet Yemini'ne eklendiği söylenen "*Concedes justas leges et consuetudines esse tenendas, (et promittes per te eas esse protegendas et ad honorem Dei corroborandas.) (quas vulgus elegerit,) secundum vires tuas*" "*Gücünüze göre, (halkın benimsediği) adil yasa ve geleneklerin yerine getirilmesini kabul ediyorsunuz (ve bunların sizin tarafınızdan korunacağına ve Tanrı'nın şerefi için güçlendirileceğine söz veriyorsunuz)*" ifadesinin soyluların baskısı üzerine eklendiği düşünülmektedir" ifadesinin soyluların baskısı üzerine eklendiği düşünülmektedir. Detaylı tartışma için bkz. Robert S. Hoyt, "The Coronation Oath of 1308." *The English Historical Review* 71, No. 280 (1956): 353-383; B. Wilkinson, "The Coronation Oath of Edward II and the Statute of York." *Speculum*, vol. 19, No. 4, (1944): 445-469; H.G. Richardson, "The English Coronation Oath", *Transactions of the Royal Historical Society* 23 (1941):129-158; Ernst H. Kantorowicz, "Inalienability: A Note on Canonical Practice and the English Coronation Oath in the Thirteenth Century." *Speculum* 29, No. 3 (1954): 488-502.

²¹ *Annales Paulini*, 260. Seymour Phillips, *Edward II*, (Cornwall: Yale University Press, 2010), 141-144.

²² "*quo convenerant ad parlamentum in manu armata*" "*Bunun üzerine silahlı bir grup halinde parlamentoya geldiler*" *Annales Paulini*, 263. "*By common consent therefore the earls, barons, and other great men of the land were summoned to discuss peace, and they arrived at London with an armed force, as they feared treachery; there the king was waiting for them.*" *Vita*, 11. Piers Gaveston'a karşı soyluların öfkesini görmek için ayrıca bkz. Murimuth 13; Johannis de Trokelowe 66.

²³ *Vita*, 11. Luka 11:17.

²⁴ Fryde, *The Tyranny and Fall of Edward II 1321-1326*, 17; Phillips, *Edward II*, 147.

²⁵ Phillips, *Edward II*, 150; Chaplais, *Piers Gaveston: Edward II's Adoptive Brother*, 49-52.

²⁶ Fryde, *The Tyranny and Fall of Edward II 1321-1326*, 19. Lancaster Kontu Thomas ile Piers Gaveston arasındaki anlaşmazlığın temel sebebi muhtemelen feodal bir güç mücadelesinden kaynaklanıyordu. Bu anlaşmazlık ayrıca *Vita*'da da açıklanmaktaydı. Phillips, *Edward II*, 161; *Vita* 17.

da giderek kısıtlanmak istendi. İngiliz soylular II. Edward'a krallığın durumunun giderek kötüleştiğini, bu nedenle içlerinden 12 kişinin seçilmesini ve krallığı tekrardan yoluna koyacak kararların onlar tarafından alınması gerektiğini söylediler. II. Edward ilk başta buna karşı çıksa da muhalifler eğer istekleri kabul edilmezse; Kraliyet Yemini'ne²⁷ sadık kalmamış olan bu krala artık sadakat duymayacaklarını ve kralları olarak görmeyeceklerini söyleyerek açıkça kralı tahtı ile tehdit ettiler.²⁸ Böylece Kral II. Edward Mart 1310'da büyük yetkilere sahip bu 12 kişilik kurulu onayladı.

İngiltere'nin önemli kontlarını bulunduran ve büyük yetkileri üzerine almış olan bu kurul, Ağustos 1311'de krala yeni birtakım düzenlemeler sundu. II. Edward kurulun ona zorla kabul ettirmek istediği bu düzenlemelere ilk başta kendi egemenliğine zarar verdiğini söyleyerek karşı çıktı. Fakat II. Edward iç savaş tehlikesi sebebiyle kurulun şartlarını kabul etmek zorunda kaldı.²⁹ Böylece 27 Eylül 1311'de yayımlanan ve 5 Ekim günü Kral II. Edward tarafından kabul edilen 41 maddelik bu düzenleme; özellikle kralın baronların rızası olmadan savaşa giremeyeceği ve ülke dışına çıkamayacağını belirten dokuzuncu madde ve kraliyet gelirinin olduğu gibi hazineye aktarılacak kralın ihtiyaçları için buradan bütçe ayrılacağını söyleyen dördüncü madde gereğince kralın egemenlik haklarına büyük darbe vurdu.³⁰ Ancak İngiliz tarihçi Michael Prestwich, hiçbir rejimin bu düzenlemeyi uygulamaya gücünün yetmeyeceğini çünkü bu tür düzenlemelerin pratik olmadığını, pratik ve uygulanabilir olan düzenlemelerinse arzu edilen bir şey olmadığını aktarır.³¹ Bunların dışında bu düzenleme açıkça "hain" ve "hain ve kralın düşmanı" olarak adlandırdığı Piers Gaveston'ı tekrardan sürgüne göndermişti.³² Piers Gaveston sürgüne gönderilmesinin ardından tekrardan İngiltere'ye gelmeye teşebbüs etse de bu onun son deneyi olmuş ve Haziran 1312'de İngiliz soylularınca infaz edilmişti.³³ Böylece II. Edward iktidarının da ilk bölümü olarak adlandırabileceğimiz dönem de sona ermişti.

2. Piers Gaveston Sonrası ve 1314 Bannockburn Bozgunu

II. Edward'ın çatışmalar ve güç mücadeleleri ile dolu iktidarının ilk altı yılı *Vita Edwardi Secundi*'de şu şekilde özetleniyordu: "İşte, Kralımız Edward tam altı yıl hüküm sürdü ve şu ana kadar muhteşem bir evlilik ve krallığa yakışıklı bir oğul ve varis sahibi olmak dışında övgüye değer veya

²⁷ Kraliyet Yemini, İngiltere Krallığı'nda taht değişimi gerçekleştiği sırada tahta çıkan hükümdarların ettikleri yemine verilen addır. Yemin üç bölümden oluşur; birincisi halkın yasalarına ve geleneklerine uygun şekilde yönetmek, ikincisi adil bir şekilde yönetmek ve üçüncüsü ise hükümdarın Kilisesi'nin haklarını koruması ve gözetmesi üzerinedir.

²⁸ "...but the united barons strongly insisted, bringing forward many points, making many threats, and at length as if with one voice took their stand upon them, saying that unless the king granted their requests they would not have him for king, nor keep the fealty that they had sworn to him, especially since he himself was [not] keeping the oath which he had taken at his coronation..." *Vita*, 19-21.

²⁹ John Robert Maddicott, *Thomas of Lancaster, 1307-1322: a Study in the reign of Edward II*, (London: Oxford University Press, 1970), 117. *Vita* 33.

³⁰ Bazı maddelerin detaylı incelemesi için ayrıca bkz. Haines, *King Edward II: His Life, His Reign, and Its Aftermath, 1284-1330*, 77-80.

³¹ Phillips, *Edward II*, 179; Michael Prestwich, "The Ordinances of 1311 and the politics of the early fourteenth century", in *Politics and Crisis in Fourteenth-Century England*, ed. J. Taylor & W.R. Childs (Gloucester: A. Sutton, 1990), 14.

³² "treitoursment come treitour" "apert treitre e enemy le Roy" Michael Prestwich, "A New Version of the Ordinances of 1311", *Bulletin of the Institute of Historical Research* 57, No. 136, (1984): 191-192.

³³ Chaplais, *Piers Gaveston: Edward II's Adoptive Brother*, 76-89. Phillips, *Edward II*, 189-191; Murimurth 17-18; *Lanercost*, 197-198; Johannis de Trokelowe, 76-77; *Vita*, 45-49. *Annales Paulini*, 271; *Annales Londonienses*, 203-207.

unutulmaz hiçbir şey başaramadı.”³⁴ İktidarının ilk yıllarında dönem anlatılarının II. Edward iktidarına olan olumsuz tavrı Piers Gaveston üzerinden ve meşverete³⁵ uygun hareket etmemesinden dolayı eleştiri konusu olmuştu. *Lanercost* kroniğinde yazar II. Edward’ın tahta geçişini aktardığı sırada Eski Ahit’ten bir alıntıyla “İsrail Krallığı’nın Süleyman’dan Rehavam’a geçişi” benzetmesini yapmaktadır.³⁶ Bu anlatıya göre Süleyman’ın ölümünün ardından iktidara gelen Rehavam’dan halk, babasının aldığı ağır vergileri düşürmesini istemektedir. Ancak birlikte büyüdüğü danışmanlarından fikir alan ve dinleyen Rehavam vergileri azaltmak bir yana daha da ağırlaştırmış ve: “Benim küçük parmağım babamın belinden daha kalındır. Babam size ağır bir boyunduruk yüklediyse, ben boyunduruğunuzu daha da ağırlaştıracam. Babam sizi kırbaça yola getirdiyse, ben sizi akreplerle yola getireceğim” demiştir.³⁷ Böylece Rehavam babası Süleyman’ın dönemindeki ileri gelenlerin öğütlerine kulak asmamış ve genç dalkavuklara kanarak meşverete uymamıştır. Onun bu davranışı sonrasında ise İsrailoğulları ona karşı isyan ederek İkinci İsrail Krallığı’nı kurmuşlardı. Bu doğrultuda *Lanercost* kroniğinin kurduğu bu bağlantı, dönem yazarları tarafından II. Edward iktidarının Piers Gaveston ve daha sonra Hugh Despenser üzerinden nasıl okunduğunu da bize açıkça göstermektedir.³⁸

II. Edward iktidarına karşı tutumu etkileyecek bir diğer olay ise 1314 yılında İskoçlara karşı aldığı Bannockburn Muharebesi’ndeki büyük bozgunu. 24 Haziran 1314’te gerçekleşen ve İngilizlerin çok büyük bir mağlubiyeti ile sonuçlanan bu muharebe XIV. Yüzyıl İngiliz tarih yazımında II. Edward’ın imajını derinden yaralamıştı. Her ne kadar kronik yazarı Johannis de Trokelowe, II. Edward’ın muharebe meydanında bir aslan gibi kılıç sallayarak savaştığını yazmış olsa da dönemin diğer yazarları kral için bu kadar olumlu ifadeler kullanmamışlardı. *Lanercost* kroniği bu muharebeden bozguna uğrayarak kaçanlara kralı da dahil ederek onları “sonsuz utanç içinde sefil zavallılar” olarak betimlemişti. *Vita* ise bu mağlubiyeti “İngilizlerin itibarını lekeleyen” bir gün olarak kayda geçirdi.³⁹

3. Hugh Despenser’in Yükselişi ve 1321-1322 İç Savaşı

İskoçlara karşı alınan bu bozgun, II. Edward ile soyluları arasındaki gerilimi giderek arttırmıştı. Bunun yanında 1315-1317 yılları arasında kötü hava koşulları ile Kuzey Avrupa’yı vurmuş ve ekinleri

³⁴ “Behold, our King Edward has now reigned six full years and up until now he has achieved nothing praiseworthy or memorable, except that he has made a splendid marriage and has produced a handsome son and heir to the kingdom” *Vita*, 69.

³⁵ Esasen bir İslam fıkıh terimi olan meşveret burada II. Edward’a tavsiye verebilecek yetkinlikte ve yakınlıkta bulunan kişileri betimlemek için kullanılmaktadır. II. Edward’ın çevresinde bulunan bu kişilerden İngilizce araştırma eserlerinde genellikle “truth-tellers, good council, wise councillors” şeklinde bahsedilir. Muhafifler de II. Edward’ı tahttan indirilmesini meşrulaştırmak adına kralın bu kişileri dinlemediğini ve ona kötü tavsiyeler verenleri dinlediğini aktartır. Böylece muhalifler II. Edward’ı tahttan indirirken meşverete uymamayı bir argüman olarak kullanır. Biz de bu makalede bu durumu açıklamak ve Türkçeleştirmek için meşveret kavramını kullanmayı uygun gördük. Bu makale içerisinde meşverete uymamak kralın çevresinden gelen iyi ve bilgece tavsiyelere uymamasını tanımlamaktadır. Bununla birlikte kralın başına buyruk ve krallığı kötü etkileyecek kötü ve haince tavsiyelere uymaması da meşverete uymamak olarak görülmektedir.

³⁶ *Lanercost*, 183.

³⁷ 1.Krallar 12:8-20. (Erişim tarihi: 21.10.2024)

³⁸ “sed semper se tenuit a longe ab eis, ut prius, suo falso consilio ductus.” “Ama o her zaman sahte öğütlerinin rehberliğinde kaldı ve daha önce olduğu gibi iyi öğüt verenlerden uzak durdu (iyi öğüt verenlerden).” *Flores Historiarum*, 337.

³⁹ “hausto spiritu acriore, in hostes, more leonis, sublati catulis, irruit truculenter, et, more animosi militis, multorum sanguinem gladio vibrante effudit.” “Bir aslan edasıyla, yavruları geri çekildiğinde keskin bir nefesle, düşmanların üzerine vahşice saldırdı ve yürekli bir askerin edasıyla kılıcını sallayarak pek çok kişinin kanını döktü.” Johannis de Trokelowe, 86. *Vita*, 97. *Lanercost*, 208-209.

etkileyen Büyük Kıtık, muhtemelen İngiliz soyluların dışında artık yerel halkın da II. Edward'ın meşruiyetini sorgulamasına neden oldu. Bu oldukça doğaldı çünkü Orta Çağ'da halk, bu kıtlığı Tanrı'dan gelen bir cezalandırma görmekteydi.⁴⁰ Tüm bu karmaşanın olduğu sırada II. Edward, muhtemelen güvenebileceği yeni biri olarak Hugh Despenser'ı bulmuştu.⁴¹ Genç Despenser II. Edward'ın bundan önceki yakını Gaveston'dan daha acımasız, açgözlü ve hırslıydı.⁴² İngiliz tarihçi Natalie Fryde onun bu özelliklerinin İngiliz Krallığı'nı felakete götüren ana etkenler olduğunu söylemekteydi.⁴³ Despenser'ın yeni bir figür olarak II. Edward'ın yanında güç kazanmasının karşısında İngiliz soyluları tekrardan bir aksiyon almış ve 9 Ağustos 1318'de Nottinghamshire'da kral ile masaya oturarak Leake Anlaşması üzerinde uzlaşmışlardır. Fakat muhalifler bu anlaşmadan tam olarak istediklerini alamamışlardır çünkü Genç Despenser II. Edward'ın yanından tam olarak uzaklaştırılamamıştı.⁴⁴ Despenser'ın aç gözlülükle İngiliz soylularının topraklarına el koymaya çalışması, dönemin anlatılarında Gaveston'dan bile kötü olduğu şeklinde yorumların yapılmasına neden olmuştur.⁴⁵

Genç Despenser'ın Marcher Lordları'nın⁴⁶ nüfuz alanında etkisini arttırdıkça muhaliflerin tepkileri giderek yükselmeye başladı. II. Edward'ın 1320'nin Ekim ayındaki Parlamento'da XIII. Yüzyıldan beri Braose ailesinin elinde bulunan Galler'deki Gower Lordluğu'nu kendi eline alma girişimi iç savaşın ilk kıvılcımını yaktı. II. Edward'ın Genç Despenser'ın bu eylemlerini desteklemesi ona karşı tekrardan bir muhalif ayaklanmayı alevlendirmiş ve Thomas Lancaster, March Kontu Roger Mortimer (ö.1330) ve Hereford Kontu Humphrey de Bohun (ö.1322), Mowbray Baronu John (ö.1322), Gloucester Kontu Hugh de Audley (ö.1346), Clifford Baronu Roger Clifford, (ö.1322) ve Roger d'Amory (ö.1322)'den oluşan muhalif grup Ağustos 1321'de Londra'ya yürüyerek Despenser'ın sürgününü talep ettiler. II. Edward'a ise bunu yapmadığı takdirde tahtını kaybedeceği uyarısı yapılması, muhaliflerin bu isteğinin kral tarafından kabul edilmesiyle sonuçlandı.⁴⁷ Her ne kadar muhaliflerin talepleri kabul edilmiş ve Despenser, kralın yanından uzaklaştırılmış gibi görünse de Gaveston örneğinde olduğu gibi bu sürgüne

⁴⁰ “Onları bütün ülkelerin gözünde iğrenç, korkunç bir duruma düşürecekim. Onları sürdüğüm her yerde ayıplanacak, ibret olacak, alaya alınacak, lanetlenecekler. Kendilerine ve atalarına verdiğim topraktan yok olana dek üzerlerine kılıç, kıtlık, salgın hastalık salacağım.” Yeremya 24:9-10. <https://incil.info/> (Erişim tarihi: 21.10.2024)

⁴¹ Winchester Kontu Hugh Despenser'in (ö.1326) oğlu olan Despenser, kaynaklarda genellikle babasından ayırtılmak için Genç Despenser olarak adlandırılır. Despenser ailesi II. Edward'ın iktidarının başından itibaren ona muhalif olmayan nadir soylulardan olmuştur. Gaveston'nın öldürülmesinin ardından diğer baronlarla kral arasında bir arabuluculuk görevi üstlenmeye çalışsalar da bu Thomas Lancaster'ın nefretini kazanmalarıyla sonuçlandı. Martyn Lawrence, “Rise of a Royal Favourite: The Early Career of Hugh Despenser the Elder” in: Gwilyn Dodd, Anthony Musson, eds. *The Reign of Edward II: New Perspectives*. (Woodbridge: Boydell & Brewer, 2006), 216.

⁴² Wilson, *The English Nobility in the Late Middle Ages: The Fourteenth-century Political Community*, 32.

⁴³ Fryde, *The Tyranny and Fall of Edward II 1321-1326*, 29.

⁴⁴ Maddicott, *Thomas of Lancaster, 1307-1322: a Study in the reign of Edward II*, 213-229. Gallerli tarihçi James Conway Davies (ö.1971) bu uzlaşmayı muhalifler adına bir zafer olarak adlandırır. Ancak bu anlaşmanın muhalifler açısından kısmi bir zafer olarak görülmesi, Despenser'ın kraliyetten uzaklaştırılmaması üzerinden okunması daha doğru olacaktır çünkü II. Edward muhtemelen bir iç savaş ve tahtını kaybetme tehlikesini görüp Thomas Lancaster'ın isteklerine kısmen boyun eğerek barışı sağlamaya çalışmıştır. James Conway Davies, *The Baronial Opposition to Edward II; Its Character and Policy; a Study in Administrative History*, (Cambridge: Cambridge University Press, 1918), 444-468.

⁴⁵ Flores Historiarum, 178. “factus est novissimus error pejor priore.” “Son hata ilkinden daha kötü hale getirdi.”

⁴⁶ İngiltere Krallığı ile Galler arasındaki sınırda bulunan bölgelerin feodal lordlarına verilen genel ad.

⁴⁷ Vita, 187; Geoffrey Baker, *The Chronicle of Geoffrey le Baker*, trans. David G. Preest, (Woodbridge: The Boydell Press, 2012), 11; Annales Paulini, 292; Lanercost, 229-230; Murimuth, 33; Flores Historiarum, 345.

karşı mücadeleye koyuldu. Fakat bu durum Gaveston örneğinden farklı olarak İngiltere Krallığı'nı iç savaşa sürükledi. II. Edward, muhaliflerine karşı aradığı meşru savaş sebebini ise eşi Kraliçe Isabella'nın hac⁴⁸ için çıktığı yolda alıkonulmaya çalışılmasını göstererek buldu. Kraliçe Isabella'nın II. Edward tarafından gönderildiği Kent bölgesindeki Leeds Kalesi'nde saldırıya uğraması ve bunun ardından kalenin kuşatılması günümüz tarihçileri tarafından iç savaşın başlangıcı olarak kabul edilmektedir.⁴⁹ İç savaşın patlak vermesinin ardından II. Edward kendisine bağlı olan piskoposlardan aldığı destekle 8 Aralık'ta Despenser'ı sürgünden geri çağırır ve bu tarihten itibaren II. Edward ve muhalifler arasında sıcak bir çatışma artık kaçınılmaz olur.⁵⁰ Krala karşı Thomas Lancaster etrafından toplanan muhalifler, ilk başta avantajlı gibi görünse de 16 Mart 1322'de Boroughbridge Muharebesi'nde bozguna uğratılırlar. Thomas Lancaster ise muharebeden birkaç gün sonra yakalanarak York'a gönderilmiştir. Fakat burada bulunduğu esaret hâli fazla uzun sürmemiş ve 22 Mart'ta idam edilmiştir.⁵¹

4. Tiran Kral 1322-1326

II. Edward'ın Boroughbridge Muharebesi'nin ardından tahtta kaldığı dört yıl İngiliz tarihçi Natalie Fryde tarafından "tiranlık dönemi" olarak adlandırılmıştır.⁵² Esasında II. Edward'ı tahttan indirecek kişiler onun bir tiran olduğuna dair suçlamada bulunmamışlardı. Fakat bu dönemde II. Edward'ın başvurduğu pek çok yöntem tiranlıkla da örtüşebilmekteydi. Bunlarda biri de hiç şüphesiz II. Edward'ın kendisine muhalif olanlardan intikam alırcasına pek çok soyluyu yargısız idam ettirmesiydi.⁵³ Fryde, II. Edward öncesinde kendi soylularıyla iç savaşa girmiş krallar John (ö.1216) ve III. Henry'nin (ö.1272) dahi kendi soylularına karşı böyle bir temizleme hareketine girişmediğini aktarır.⁵⁴ Bununla birlikte II. Edward'ın yapmış olduğu bu infazlar hukuksuz olarak da görülmekteydi. Soylular Magna Carta ve 1311 Tüzüğü gibi kralın gücünü kısıtlayan düzenlemeleri öne sürmeye çalışmış olsa da kralın zaferi sonrası karşısına çıkabilecek durumda değillerdi. Bu durum doğrultusunda bir diğer tarihçi W. Mark Ormrod da 1322-1326 yılları arasında İngiltere'deki iktidarın Orta Çağ'daki en baskıcı rejimlerden biri olduğunu söylemektedir. Ayrıca Ormrod bizim II. Edward'ın tahttan indirilirken göreceğimiz üzere bu dönemin İngiliz Parlamentosu'nun gelişmesinde ve siyasette merkezî bir role dönüşmesinde de önemli bir dönem olduğunu aktarmaktadır.⁵⁵ Ormrod bu söylemindeki ana sebep muhtemelen Parlamento'nun kraliyet ve tebaa arasındaki güç dengesinde artık daha faal bir noktaya evrilmesinden kaynaklanmaktaydı.

⁴⁸ Bu hac ibadeti XII. Yüzyılda yaşamış İngiliz Aziz Thomas Becket'in Canterbury'deki mezarına yapılmaktaydı.

⁴⁹ Fryde, *The Tyranny and Fall of Edward II 1321-1326*, 50-51; Haines, *King Edward II: His Life, His Reign, and Its Aftermath, 1284-1330*, 132-133; Maddicott, *Thomas of Lancaster, 1307-1322: a Study in the reign of Edward II*, 294-297; Phillips, *Edward II*, 397-398.

⁵⁰ "...in ecclesia Sancti Pauli Londonnis, pronunciatum fuit per dominum archiepiscopum Cantuariensem, quod dominus Hugo Despenser filius non rite fuit exulatus." "...Londra'daki St. Paul kilisesinde, Canterbury başpiskoposu Lord Hugh Despenser'in oğlunun gerektiği gibi (usule uygun bir şekilde) sürgüne gönderilmediğini açıkladı." *Annales Paulini*, 301.

⁵¹ *Lanercost*, 231-235; *Vita*, 207-214; Murimuth, 36; Knighton, 421-426; *Anonimale Chronicle 1307 to 1334*, 105-109; *Annales Paulini*, 302.

⁵² Bu makalede sıklıkla kullandığımız kitabına *The Tyranny and Fall of Edward II 1321-1326* adını vermiştir.

⁵³ Öldürülen ve hapsedilen soylular için ayrıca bkz.: *Lanercost*, 235; Murimuth, 36; Knighton, 426-427; *Anonimale Chronicle 1307 to 1334*, 109; *Annales Paulini*, 302; Haines, *King Edward II: His Life, His Reign, and Its Aftermath, 1284-1330*, 145; Phillips, *Edward II*, 410-411; Maddicott, *Thomas of Lancaster, 1307-1322: a Study in the reign of Edward II*, 312.

⁵⁴ Fryde, *The Tyranny and Fall of Edward II 1321-1326*, 60.

⁵⁵ W. M. Ormrod, "Agenda for Legislation, 1322-c.1340", *The English Historical Review* 105, No.414, (1990): 1.

II. Edward'ın Mayıs 1322'de York'ta toplanan Parlamento'da duyurduğu York Tüzüğü, 1311'deki düzenlemenin getirdiği ve kralın gücünü kısıtlayan her şeyin kaldırıldığını ilan ediyordu. York Tüzüğü: "...*Lord Kralımızın kraliyet gücü haksız yere pek çok açıdan sınırlandırıldı, bu da onun kraliyet lordluğundaki gücünü zedeledi ve kraliyet mirasına aykırıydı...*" diyerek kendini meşrulaştırma eğilimine giriyordu.⁵⁶ II. Edward bununla birlikte York Tüzüğü'ne tekrardan gücünü kısıtlayacak yönetmelikler gelmesini engellemek istemişti. Bunun için tüzüğün içerisinde krallığı tehdit edecek konuların Parlamento'da tartışılarak karar alınacağını bildirmekteydi.⁵⁷ Buradaki "parlamento" ifadesi anayasa ve kurumlar tarihi çalışan tarihçilerin ilgisini çekerek önem atfedilmesine neden oldu ve Orta Çağ'da İngiliz Parlamentosu'nun gelişimindeki bir dönüm noktası olarak görülmesiyle sonuçlandı.⁵⁸ Fakat bu muhtemelen bir abartıydı. Seymour Phillips, bu tür bir yaklaşımın anakronik olduğunu belirtmekle birlikte henüz yeni iç savaştan zaferle çıkmış bir kralın geleceğe yönelik anayasal ve hukuksal kaygılarını hayal etmesinin zor olduğunu belirtmektedir.⁵⁹

II. Edward'ı tahttan indiren bir diğer sebep de bu dönemde Fransa Kralı IV. Charles (ö.1328) İngilizlerin elinde bulunan Gaskonya'yı ilhak etmeye çalışmasıyla gerçekleşmişti. Fransa Kralı bu durumu meşrulaştırmak adına II. Edward'ın kendisine 1259 Paris Anlaşması gereği sadakatini sunması gerektiğini ama bunu henüz gerçekleştirmediğini gösterdi.⁶⁰ Bu süreç aynı zamanda II. Edward'ın tahttan indiriliş sürecinin de bir bakıma başlangıcını temsil etti çünkü nihai barış görüşmeleri için Fransa'ya gönderilen Kraliçe Isabella ve Prens Edward İngiltere'ye tahtı almak için geri dönmüştü.

5. Kralın Düşüşü

II. Edward'ın hem 1322'den sonra kurduğu baskıcı yönetim hem de İskoçya ve Fransa'da aldığı başarısız sonuçlar ona olan muhalefeti tekrar alevlendirdi. Fakat bu muhalefet bir öncekinden daha güçlü duruyordu çünkü içerisinde eşi Kraliçe Isabella ve en büyük oğlu Prens Edward da bulunuyordu. Kraliçe Isabella ve oğlu Prens Edward'ın gönderilmiş oldukları Fransa'dan dönmeyi reddetmeleri, II. Edward dönemindeki ikinci iç savaşın gayri resmî başlangıcıydı. Kraliçe Isabella Fransa'dan dönmeyi reddetmesinin ardından tekrardan İngiltere'ye dönebilmek ve II. Edward ile yüzleşmek için kıta Avrupası'nda destek aramaya koyuldu. Bu arayışı neticesinde Hainault Kontu William (ö.1337) ve

⁵⁶ "...the royal power of our said lord the king wars wrongfully limited in many respect, to injury of his royal lordship and contrary to the estate of the crown..." Bertie Wilkinson, *The Constitutional History of England, 1216-1399*, vol.II, (London: Longmans, 1948), 155.

⁵⁷ 1322 York Tüzüğü'nün tam hali için bkz: Alexander Luders, John Raithby, and Record Commission (ed.), *The Statutes of the Realm*, vol. I, (London: Dawsons of Pall Mall, 1963), 189.

⁵⁸ Bu görüşün temeli muhtemelen XIX. Yüzyıldaki İngiliz tarihçi William Stubbs'ın (ö.1901) *Constitutional History* adlı eserinde bu tüzüğe yüklediği önemden kaynaklanıyordu. William Stubbs, *Constitutional History of England in Its Origin and Development*, vol. II, (Oxford: Clarendon Press, 1896), 369. Bu görüşe örnek için ayrıca bkz: William A. Morris, "The Date of the 'Modus Tenendi Parliamentum,'" *The English Historical Review* 49, No. 195 (1934): 407-422; May McKisack, *The Fourteenth Century, 1307-1399*, (Oxford: Clarendon Press, 1959), 72.

⁵⁹ Phillips, *Edward II*, 423.

⁶⁰ İngiliz Kralı III. Henry ile Fransa Kralı IX. Louis arasında imzalanan 1259 Paris Antlaşması'na göre İngiliz kralları Fransa'da bulunan ve İngiliz toprağı olan Akitanya/Gaskonya üzerinden Fransa krallarına sadakatlerini sunmayı kabul etmişlerdi. Bu durum ileride feodal birtakım çatışmaları beraberinde getirmişti çünkü bir kralın başka bir krala sadakatini sunması aynı zamanda boyun eğme anlamına geliyordu. Malcolm Vale, *The Origins of the Hundred Years War The Angevin Legacy 1250-1340*, (Oxford: Clarendon Press, 1996), 50; Pierre Chaplais, "English Arguments Concerning the Feudal Status of Aquitaine in the Fourteenth Century," *Bulletin of the Institute of Historical Research* 21, No. 64, (1948): 203-213.

kardeşi John'dan (ö.1356) destek alan kraliçe, II. Edward'a karşı muhalefet etrafında toplandı. Alçak Ülkeler'de bir müddet İngiltere'ye çıkarma için hazırlıkların yapılmasının ardından Eylül 1326'da kraliçe, yanında yaklaşık 1500 kişilik bir kuvvetle Ada'ya çıkmıştı. Kraliçe İngiltere'ye ayağını basmasıyla birlikte Lancaster Kontu Henry (ö.1345) ile II. Edward'ın iki üvey kardeşi Norfolk Kontu Thomas Brotherton (ö.1338) ve Kent Kontu Edmund Woodstock da (ö.1330) desteklerini bildirmişti.⁶¹ Bununla birlikte kraliçenin Londra sakinlerinden de destek almış olması II. Edward ve Hugh Despenser için artık kaçınılmaz sonun yaklaştığını gösterdi.⁶² Kraliçe Isabella ve maiyetindeki muhalifler karaya çıkışlarının yaklaşık dört ay sonrasında hem II. Edward'ı, hem de baba ve oğul Despenser'ı yakaladılar. Despenser ailesine olan nefret muhtemelen o kadar fazlaydı ki yakalandıktan kısa bir süre sonra dört parçaya bölünerek idam edildiler.⁶³

6. Kralı Yargılamak ve Meşrulaştırma Problemi:

6.1. Orta Çağ Düşüncesinde Bir Kralı Devirmek

Kraliçe Isabella ve maiyetindeki muhalifler baba ve oğul Despenser'dan kurtulmuşlardı. Fakat II. Edward, Ocak 1327 itibari ile İngiltere'nin meşru kralıydı. İşte asıl problem de burada başlıyordu. Daha önce de belirttiğimiz üzere Norman Fethi'nden 1327'ye kadar pek çok İngiliz kral siyasi çatışmalarda bulunmuş ve hatta iç savaş görmüştü. Ancak hiçbir İngiliz kralı tahtından zor kullanılarak indirilmemişti. Buna benzer süreci yaşayan Stephen III. Henry, John gibi hükümdarlar dahi tahttan indirilmemiş ve baronlarla uzlaşmaya gitmişti. Esasında gerek XIV. Yüzyıl İngiliz anlatılarında gerekse modern tarihçiler arasında, II. Edward'ın tahttan indirildiği mi yoksa tahttan çekildiği mi konusunda bazı ihtilaflar mevcuttur. II. Edward'ın tahttan kendi rızası ile çekildiğine dair görüş genellikle XIX. Yüzyıl tarihçiliğinin temsilcileri olan Thomas Frederick Tout ve William Stubbs'ın görüşlerinden kaynaklanıyordu. B. Wilkinson, M.V. Clarke, G.L Harris gibi tahttan indirildiğine dair görüşü savunan tarihçiler ise görüşlerindeki temel ilerleyişi bunun hukuki açıdan nasıl temellendirildiği üzerine kurmuştu.⁶⁴ XIV. Yüzyılda yaşayan birinin zihninde ise II. Edward'ı tahttan indirmek için yasal bir süreç yoktu çünkü daha önce de tekrarladığımız üzere bu tecrübe edilmiş bir durum değildi. Hatta Norman Fethi'ndeki taht değişimi de buna bir örnek sayılamazdı çünkü Normanlar bir dış istilacı olarak İngiliz Krallığı'nı ele geçirmişlerdi. Buradan yola çıkarak G.L. Harris, II. Edward'ın tahttan indirilmediğini tahttan çekilmeye itildiğini aktarır.⁶⁵ Bugünden bakıldığı zaman bu ikisi arasında bir fark yokmuş gibi görünebilir, fakat XIV. Yüzyıl özelinde bu fark kritik bir öneme sahipti.

⁶¹ Jean le Bel, *True Chronicles of Jean le Bel*, trans. Nigel Bryant, (Woodbridge: The Boydell Press, 2011), 28; Jean Froissart, *The Chronicles of Froissart*, trans. John Bouchier, Lord Berners, ed. G.C. Macaulay, (New York: Macmillan Press, 1904), 9; Baker, 21; Knighton, 431-432.

⁶² Kraliçenin Londra sakinlerine mektubu ve aldığı destek için bkz. *The Anonimale Chronicle 1307 to 1334*, 125-127.

⁶³ Baker, 24-25. Knighton, 441. Sir Thomas Gray, *The Scalacronica*, trans. Sir Harbet Maxwell (Glasgow: J. Maclehose, 1907). 73. Murimuth, 51.

⁶⁴ Claire Valente, "The Deposition and Abdication of Edward II," *English Historical Review* 113, No. 453 (1998): 852. Valente'in bu makalesindeki 1,2 ve 3.dipnottan alıntı: Stubbs, *The Constitutional History of England in its Origin and Development* (3 vols., 4th edn., Oxford, 1896), iii.380; T. F Tout, *A Political History of England* (London: Longmans, Green and Co, 1905), 301-302.

⁶⁵ G. L. Harriss, 'The King and his Subjects', in *Fifteenth Century Attitudes*, ed. Rosemary Horrox (New York: Cambridge University Press, 1994), 14.

Tüm bu bilgilerin ışığında bu bölümün asıl sorusunu G.L. Harris'ten alıntıyla şu şekilde sorabiliriz: “Tanrı’nın inayeti ile kral olmuş, otoritesi dokunulamaz olan ve halkının ona olan itaati ilahi bir temele bağlı olan biri nasıl devrilebilirdi?”⁶⁶ Burada Natalie Fryde da kraliçe ve maiyetindekilerin karşı karşıya olduğu iki probleme parmak basmaktaydı. İlki muhaliflerin ve hatta Prens Edward’ın II. Edward’ın tahttan indirilmesine ne denli hazır oldukları, ikincisi ise hukuki bir dayanağının olmadığı kesin olan bu eylemin nasıl meşrulaştırılacağıydı.⁶⁷ Bu düşünce yapısı XIV. Yüzyılda bir kralın tahttan indirilme fikrini insanların tahayyül dahi edememesindeki ana etkendi çünkü Orta Çağ’da krallık makamı ilahi ve dünyevi iktidarın ortaklaşa bir şekilde üzerinde uzlaştığı ve ona otoritelerini tefvîz ettiği bir kurumdur. Bu sebeple B. Wilkinson’ın Kraliçe Isabella ve maiyetindekilerin yapmış olduğu bu girişimi “muazzam bir adım” olarak değerlendirmesi oldukça yerindeydi.⁶⁸ Buradaki asıl problem: II. Edward muhalifleri bu “muazzam adımı” nasıl devam ettireceklerdi? Kral yargılanacak mıydı? Yargılanacaksa bu halka açık mı olacak yoksa Parlamento’da karara bağlanacak şekilde daha çok üst tabaka mı ikna edilecekti? Anlaşılan kraliçe ve maiyetindekiler Kral II. Edward’ın açık bir mahkeme süreciyle yargılanmasını sakıncalı bulmuşlardı. Bu nedenle II. Edward’ı tahttan indirmek için Galler Prensi Edward’ın (III. Edward) adını kullanarak illegal bir kurul topladılar ve bu kurulun meşruiyetini sağlamak adına II. Edward’ın toplantıya katılamaması için çaba gösterdiler. Bazı İngiliz anlatıları II. Edward’ın bu Parlamento’ya katılması için içerisinde Orleton ve Stratford Piskoposları’nın bulunduğu bir heyet ile çağrıldığını ancak kralın bunu kabul etmediğini aktarmaktadır. Fryde bu piskoposların zaten özellikle seçildiğini ve II. Edward’ı oraya götürmekte ikna edebilecek son kişiler olduğunu belirtir. Claire Valente ise II. Edward’a böyle bir ziyaretin yapıp yapılmadığına dair şüpheleri vardır. Fakat burada bu olayın gerçekten olup olmamasından ziyade, anlatıların bu olayı bize nasıl yansıttıkları daha önemli durmaktadır.⁶⁹ Buradan yola çıkarak *Lanercost* kroniğine baktığımız vakit II. Edward’ın onu ziyarete gelen piskoposlara belalar okuduğunu ve hainlerle birlikte olmayacağını söylediği aktarılır.⁷⁰ Bu anlatıya göre II. Edward muhtemelen Parlamento’ya katılmayarak yapılan görüşmelerin meşruiyetini düşürmeye çalışmıştı. Fakat kral, muhaliflerin gücünü hafife almıştı.⁷¹ Aslında muhalifler de II. Edward’ın bu toplantıya katılmasını hiç istemedi ve meşruiyeti halk nezdinde ve toplanacak olan Parlamento’da aradı. Hatta öyle ki halkın yeni kurulacak olan rejime bağlılık yemini etmesi dahi teklif edildi.⁷² Halkın bu geçiş döneminden endişeli olduğu hissedilmiş olacak ki herhangi bir anarşi durumuna karşı Londra sakinlerinden barış için yemin etmeleri istenmiş ardından şehirde kraliçe ve maiyetindeki ordu dışındaki insanların silah taşıması yasaklanmıştır.⁷³

⁶⁶ Harriss, 'The King and his Subjects', 13.

⁶⁷ Fryde, *The Tyranny and Fall of Edward II 1321-1326*, 195.

⁶⁸ Wilkinson, *The Constitutional History of England, 1216-1399*, vol.II, 159.

⁶⁹ Valente, “The Deposition and Abdication of Edward II”, 855.

⁷⁰ *Lanercost*, 254.

⁷¹ Phillips, *Edward II*, 525.

⁷² Fryde, *The Tyranny and Fall of Edward II 1321-1326*, 196-197; *Lanercost* 254. Valente, “The Deposition and Abdication of Edward II,” 856.

⁷³ Phillips, *Edward II*, 525.

Fakat bu sefer de toplanan bu kurulun gerçekten Parlamentosu temsil edip etmediği sorusu sorulmalıydı.⁷⁴ Bu soruya kesin bir yanıtı XIV. Yüzyıl İngiliz anlatıları özelinde de vermek kolay değil. Bu bağlamda Baker, Murimurh, Thomas Gray, *Annales Paulini* gibi yazarlar kroniklerinde bu toplanan kurulu bir parlamento olarak görürken *Lanercost*, Avesbury ve le Bel'in kroniklerinde parlamento ifadesine rastlayamıyoruz.⁷⁵ Bu toplanan kurulun İngiltere Parlamentosu'nu temsil edip etmediğini bir kenara bıraksak dahi bu kurulun II. Edward'ı tahttan nasıl indirileceği ikinci bir problem olarak karşımızdaydı. Bu durum muhaliflerin önündeki esas problemdi çünkü Orta Çağ İngiltere'sinde bir kralı sadece "artık yönetmeye muktedir değildir" diyerek indirmelerini sağlayacak hukuki bir dayanak yoktu.⁷⁶ Ancak bir kralı tahttan indirmenin XIV. Yüzyıl öncesine göre daha tahayyül sınırları içerisinde girdiğini düşünebiliriz, çünkü kralların ne yapıp yapamayacakları giderek daha çok kurallar içerisinde koyulmaya başlamıştı. Dolayısıyla bu kurallardan çıktığı iddia edilen kralların teorik olarak tahttan indirilmesini meşrulaştırmak daha kolay gözükmekteydi.⁷⁷ Fakat bu durum, 1327 yılı itibari ile, muhaliflerin en güçlü olduğu dönemde dahi pratiğe dökmekte zorlandığı bir şeydi. Öyle ki yukarıda tartıştığımız ve II. Edward'ı tahttan indiren Parlamento, Prens Edward'ı kral ilan etmeyi göze alamamıştı. Bu sebeple muhalifler Parlamentosu Prens Edward'a "Krallığın koruyucusu" unvanı vererek toplayabilmişler.⁷⁸

1327 yılında II. Edward'ı tahttan indiren soylular da muhtemelen Avrupa'daki diğer örneklerden haberdarlardı fakat bu durumu meşrulaştırabilecek kadar zamana ve iyi bir entelektüel alt yapıya sahip değillerdi. Bu nedenle Edward Peters, 1327'de toplanan kurulun gerçekleştirdiği eylemlerin kamu hukuku bakımından bir deney olarak da görülebileceğini vurgular. İngiliz Krallığı'nda soylu sınıf ile kral arasındaki güven ilişkisi zedelenmişti ve bu durum vassalın, güvenilirliğini kanıtlayamayan bir lorda bağlılığından haklı olarak vazgeçmesi için bir alan da yaratmaktaydı.⁷⁹ Bununla birlikte daha önce de belirttiğim üzere İngiliz hukukunda bir kralı "işe yaramaz, yönetmeye muktedir değildir" denilerek tahttan indirebilecek bir kanun mevcut da değildi.⁸⁰ Fakat Avrupa'da çeşitli monarklar daha önce "*Rex Inutilis*" şeklinde kavramlaşmış olan bu durumu sebep gösterilerek tahttan indirilmişti.⁸¹ Bu durum neticesinde XIV. Yüzyılda bir kralı tahttan indirmek için hiç suç işlemesine gerek kalmıyordu. XIII. Yüzyılda yaşamış Fransız dominiken filozof Jean de Paris'in (ö.1306) görüşlerinden yola çıkarak; kral artık sadece kendisi için değil, herkesin iyiliği için yönetmekteydi. Bu da suçlu kral ile işe yaramaz kral

⁷⁴ May McKisack, *The Fourteenth Century, 1307-1399*, 91.

⁷⁵ *Annales Paulini*, 322; *The Anonimale Chronicle 1307 to 1334*, 133. Gray, 74; Murimurh, 50; Baker, 26. *Lanercost*, 255. Avesbury, 283; le Bel, 32-33.

⁷⁶ William Huse Dunham, Jr., Charles T. Wood, "The Right to Rule in England: Depositions and the Kingdom's Authority, 1327-1485." *The American Historical Review* 81, No. 4 (1976): 738.

⁷⁷ Edward Peters, *The Shadow King; Rex Inutilis in Medieval Law and Literature, 751-1327*, (New Haven: Yale University Press, 1970), 215.

⁷⁸ Dunham & Wood, "The Right to Rule in England: Depositions and the Kingdom's Authority, 1327-1485", 740.

⁷⁹ Peters, *The Shadow King; Rex Inutilis in Medieval Law and Literature, 751-1327*, 238-239.

⁸⁰ Stubbs, *Constitutional History of England in Its Origin and Development*, vol. II, 382.

⁸¹ *Rex Inutilis* İngilizceye "worthless, useless" şeklinde çevrilmektedir. Bu suçlama ile tahttan indirilmiş monarklar ve kavram için ayrıca bkz: Peters, *The Shadow King; Rex Inutilis in Medieval Law and Literature, 751-1327*, 210-245.

arasındaki farkı azaltmıştı. Yani böylece işe yaramaz kral esasında suçlu durumdaydı çünkü toplumun iyiliğine zeval getirmekteydi.⁸² Fakat bu görüş II. Edward için uygulanabilir bir durum muydu?

7. II. Edward'ın Tahttan İndirilmesini Meşrulaştırma

Kraliçe ve diğer muhalifler Ada'ya çıktıkları andan itibaren II. Edward'ın meşruiyetini sorgulatan bir söylemi krallık boyunca yaymaya çalışmışlardı. Daha modern bir tabirle ifade etmek gerekirse kendi propagandalarını oluşturmaya başlamışlardı. Bu doğrultuda 13 Ocak 1327'de II. Edward'ın katılmadığı o toplantıda kendisinin artık neden İngiltere Kralı olmaması gerektiğine dair *Forma Depositionis* başlıklı bir metin yayımlandı. Böylece 1326'nın sonbaharında başlayan süreç 3-4 ay gibi kısa bir zamanda sonuçlanmıştı. Bu sürecin nasıl bu kadar hızlı ilerlediği de ayrı bir tartışma konusuydu. İngiliz tarihçi Nigel Saul kroniklerin bu soruya yanıtının genel itibarıyla Kral'ın danışmanlarına olan nefreti olduğunu belirtmektedir. Bu da Saul'un sorduğu ikinci bir soru olan “bu dönemin statükosu kimlerdi ve 1326 sonbaharında neredelerdi” sorusunu cevaplayabilir.⁸³ Anlaşılan o ki II. Edward döneminin statükocuları sadece kralın çevresinde bulunan Despenser ve Gaveston gibi küçük bir çeperle sınırlanmıştı. II. Edward kendi iktidarını savunmasına yardımcı olabilecek statüko sahiplerini kendinden uzaklaştırmıştı. Onun kendini bu şekilde yalnızlaştırması iktidarını bitiren bir durumdu çünkü bir Orta Çağ monarkı krallık üzerinde mutlak güce sahip değildi. Onun meşruiyeti ve gücü krallık içerisindeki baronların onun meşruiyetini kabul etmesine bağlıydı.⁸⁴ Baronların bu şekilde statüko içerisinde dışarı atılması bir diğer yönüyle soylu sınıfın kralın meşruiyetini sorgulama yolunu açtığını iddia edebiliriz. Dolayısıyla XIV. Yüzyıldaki kronik yazarlarının bu tahttan indirmenin neden bu denli hızlı gerçekleştiğine dair getirdikleri açıklama oldukça doğru durmaktaydı. Bu çeperi 1311 ve 1322 gibi iç savaş yıllarında daraltarak dönemin statükosunu karşısına alan II. Edward yalnız kalmıştı.

Forma Depositionis II. Edward iktidarının gayri resmî sonu anlamına geliyordu. Bu metne gayri resmi demeliyiz çünkü II. Edward'ı tahttan indirenler her ne kadar yayımladıkları metin ile bunu meşrulaştırmaya çalışsa da bunu hâlâ kamuoyuna kabul ettirmek durumundaydılar. Bu metne göre II. Edward artık kral olmaya muktedir değildi, çünkü iyi ve kötü arasındaki ayrımı yapamayacak durumdaydı ve meşverete uymamıştı.⁸⁵ Artık krallığa ait plan vazifelerine karşı isteksiz kalmış ve dış politikada da felaket yanlışlar yapmıştı. Ayrıca artık Kiliseye karşı görevlerini yerine getiremiyor ve pek çok soylu kimseyi hapsedmiş ya da idam ettirmişti. Tüm bunların yanında Kraliyet Yemini'ni de yerine getirmemişti. Tüm bu sebeplerden dolayı *Forma Depositionis* tahta II. Edward'ın en büyük oğlu, Akitanya Dükü Prens Edward'ın geçmesi gerektiğine hükmediyordu.⁸⁶ “Bu parlamentoda piskoposların, soyluların ve tüm halkın oybirliğiyle İngiltere'nin ikinci kralı Lord Edward ülkesinin

⁸² Peters, *The Shadow King; Rex Inutilis in Medieval Law and Literature, 751-1327*, 242.

⁸³ Nigel Saul, “The Despensers and the Downfall of Edward II”, *The English Historical Review* 99, No. 390, (1984): 1–2.

⁸⁴ John M. Theilmann, “Political Canonization and Political Symbolism in Medieval England”, *Journal of British Studies* 29, No.3, (1990): 245.

⁸⁵ “...perdonavit omnes aetus perversos, et specialiter morter domini Petri de Gaverestone oretenus: sed semper se tenuit a longe ab eis, ut prius, suo falso consilio ductus.” *Flores Historiarum*, 337.

⁸⁶ Metin için bkz: Wilkinson, *The Constitutional History of England, 1216-1399*, vol. II, 159-160.

*hükümetinden azledildi ve yerine en büyük oğlu Akitanya Dükü Edward atandı.*⁸⁷ II. Edward'ın katılmadığı bu Parlamento'da alınan kararlar bizi bir diğer problem olan meşrulaştırma ve yargılamanın hukuki olarak ne kadar bağlayıcı olduğu sorusuna getirmektedir. II. Edward'ın yani o sıradaki kralın bulunmadığı bir Parlamento'da kralın tahtından edilmesi mümkün müydü? Daha önce de belirttiğimiz üzere, II. Edward tahtındaki yeri tehlikeye düşen ilk kral olmadığı gibi iktidarında tahtı ilk kez de tehlikeye düşmemişti. İngiliz aristokrasisi onu 1310 ve 1321'de tahtıyla tehdit etmişti.⁸⁸ Fakat bunun gerçekten yaşanıyor olması muhalifler için çözülmesi gereken bir problemi masaya getirdi.

II. Edward'ın bir kral olarak meşruiyetinin kaybettirilmesi görevini Winchester Piskoposu John Stratford (ö.1348), Canterbury Başpiskoposu Walter Reynolds (ö.1327) ve Hereford Piskoposu Adam Orleton (ö.1345) gibi İngiltere Krallığı'nın önemli din adamları üstlendi. Parlamento'da konuşma yapan bu din adamları, soyluları II. Edward'ın artık İngiltere kralı olamayacağına ikna etmek durumundaydı. Bu doğrultuda Winchester Piskoposu John Stratford vaazına, Eski Ahit'ten bir alıntıyla "*Başım ağrıyor, başım ağrıyor*"⁸⁹ sözleriyle başladı. Eski Ahit'teki bu anlatı Peygamber Elişa'nın bir mucize ile erkek çocuk doğurmasına vesile olduğu Şunemli zengin bir kadın arasında geçmekteydi. Bu anlatıya göre bu erkek çocuk bir gün "*Caput meum doleo*" diyerek babasının yanına gelir ve bu sözlerinden kısa bir süre sonra ölür. Bu anlatıdaki analogi ise oldukça açıktır; devletin başı olan kral hastadır ve devletin yani bedeninin yaşaması için başın düzelmesi gerekmektedir. Bu sebepten dolayı Stratford sözlerine şu şekilde devam eder:

"krallığın başı olan kralın iktidarını uzatarak o "baş" yorumlamasında krallığın başı olan kralın kendisini anlayarak bu başın kötü yönetiminden dolayı acı çektiğini söylüyordu ve o şairane deyişe göre (caput meum doleo'ya gönderme) kafası hasta olanın geri kalan uzuvlarının ağrıdığını ve Tanrı'nın kilisesine ve krallığa getirilen pek çok başka saygısızlıklar ve kötülükleri açıkça tekrarlayarak krallığı kötü duruma doğru sürükledi. (Bu nedenle) Halkın, (burada halk olarak bahsi geçen kişiler muhtemelen Piskoposun konuşmasını yaptığı sırada orada bulunan din adamları, asilzadeler ve mümkünse halktan kimseleri kastetmektir.) şayet piskoposların ve asillerin

⁸⁷ "In isto parlamento ex unanimi assensu Episcoporum et procerum et totius populi depositus est dominus Edwardus Rex Anglie secundus a gubernacione terre sue et filius suus primogenitus Edwardus dux Aquitannie subrogatus est ut sequitur." Bu metnin tam hali Natalie Fryde, *The Tyranny and Fall of Edward II 1321-1326*, adlı eserinin Appendix II bölümünde 233-235 sayfalarında bulunmaktadır. Fryde bu metni; *Trinity College, Cambridge, Ms., R.5.41 fs. 125r, 125V, i26r. f. i25r.* adlı yazmadan elde etmiştir. II. Edward'a dair suçlamaların bulunduğu bir başka metin içinse; Wilkinson, *The Constitutional History of England, 1216-1399*, vol. II, 170-171'e bakılabilir. Wilkinson çevirisini yaparak kullandığı metin içinse XVII. Yüzyılda yaşamış bir tarihçi olan Roger Twysden'nin *Historiae Anglicanae Scriptores* adlı eserini kullanmıştır. Bununla birlikte yayımlanan bu metnin resmi hali bulunmamaktadır. İngiliz Parlamento kayıtları olan *Parliament Rolls*, II. Edward'ın tahttan indiriliş süreci olan 1327'nin Ocak ve Şubat aylarında oldukça eksiktir. Yani resmi dokümanlar üzerinden III. Edward'ın tahta nasıl çıktığı bilinmezken, biz böyle bir metnin varlığını diğer XIV. Yüzyıl anlatıları üzerinden öğrenebiliyoruz. Phillips, *Edward II*, 526.

⁸⁸ Bu makalede 28. dipnot.

⁸⁹ "*Caput meum doleo, Caput meum doleo*" Lanercost, 255; Baker, 23. *Eski Ahit* 2. Krallar 4:19'dan alıntıdır. (Erişim tarihi: 22.10.2024)

topluluğu bu düzenlemeye ses çıkarmazlarsa, ilk doğmuş oğlunun asillerin söz birliğiyle krallığın yönetimine geçirileceğine karar verdi.”⁹⁰

Stratford yaptığı konuşmada kurduğu devlet-beden birlikteliği, uzun yıllardır bilinen ve kullanılan bir analogiydi. Kökenleri Antikiteye kadar götürülebilen bu analoginin Orta Çağ siyaset teolojisindeki önemi hem Kilise hem de krallıklar tarafından etkin bir biçimde kullanılmasından kaynaklanmaktaydı. Roma Kilisesi bu analogiyi “*başı Mesih olan mistik beden*” şeklinde kurarken; seküler otorite bunu “*Prens ülkenin başıdır ve ülke prensin bedenidir.*” şeklinde ele almıştı.⁹¹ İnsan bedenindeki organların krallıkta birer unsuru temsil ettiği bu anlayışa göre başın sorunlu olması tüm bedeni, yani krallığı etkilemekteydi. II. Edward’a karşı vaaz veren piskoposlar muhtemelen Orta Çağ’ın önemli siyaset teolojisi düşünürlerinden olan Salisburyli Johannes’ten (ö.1180) ve onun da sıklıkla başvurduğu beden analogisinden etkilenmişlerdi. Salisburyli Johannes’e göre “*Devletteki baş konumu yalnızca Tanrı’ya ve yeryüzünde O’nun temsil edenlere tabi olarak bir hükümdara aittir.*”⁹² Bu sözler bir yandan da hükümdarların Tanrı’nın yer yüzündeki temsilcileri olduğunu tekrardan hatırlatmaktaydı.⁹³ Bu sebeple esasen devlet başındaki herhangi bir olumsuz durum ilahi de bir durumu beraberinde getiriyordu ve bu sebeple kralın bir insan olarak bedeni devletin başını temsil ettiği ilahi bedenin bir ayırımına gidilmesi gerekmektedir. Yani başın kötü durumda olması ilahi bedenin bir sorunu değil, kralın bir fani olan bedenin problemiydi. Kralın bedeninin bu yolla ikizleştirilmesi Hz. İsa’nın bedeninin ikizleştirilmesinden esinlenilmiş paralel bir durumdu. Buna göre Hz. İsa’nın ikizleşmiş bedeni, Bakire Meryem’den aldığı insan olan maddi beden ve ruhani ortak bedendi. Tanrı’nın vekili olan kralda bu ikizleşme; kralın kutsal yağ ile meshedilmesinin ardından gerçekleşmekteydi. Adsız Normandiyalı’ya göre kutsal yağ ile meshedilmiş kral, *per gratiam* yani Tanrı’nın lütfuyla “*Doğasıyla insan ve kutsanması aracılığıyla kayrayla Tanrıydı*”. Bu görüş Orta Çağ’da kralların tıpkı Hz. İsa’da olduğu gibi ikili bir bedeni olduğu kanısını yerleştiren ana fikirdi.⁹⁴ Öyle ki daha sonraki yıllarda II. Edward’ın basiretsiz iktidarının ana sebebi kutsal yağ ile meshedilmeyi reddetmiş olması şeklinde gösterildi.⁹⁵ Burada bir soru işareti olarak XII. yüzyılda yazılmış siyaset metinlerinin XIV. Yüzyılda bir kralın tahtan indirilmesinde nasıl etki

⁹⁰ “*et protractando per caput ipsum Regem qui est caput regni intelligens pro malo illius capitis gubernaculo se dolere affirmabat et infirmitatem capitis huius in sui dolore retorquebat, iuxta illud poeticum cui capud infirmum cetera membra dolent et alia multa indecencia et mala ecclesie dei et regno illata aperte reptetens, filium suum primogenitum unanimi procerum assensu in regni gubernaculo fore substituendum concludebat, si populus huic prelatorum et procerum ordinacioni conniveret.*”

⁹¹ Ernst H. Kantorowicz, *Kralın İki Bedeni Ortaçağ Siyaset Teolojisi Çalışması*, çev. Ümit Hüsrev Yolsal, (Ankara: BigeSu Yayıncılık, 2018), 262-265, 291.

⁹² Salisburyli Johannes, *Siyasal Yönetim Üzerine Bir İnceleme*, ed. Cary J. Nederman. çev. Fatih Durgun, (İstanbul: Timaş Yayınları, 2023), 102.

⁹³ Salisburyli Johannes eserinde bu bağlantıya şu sözlerle dikkat çekmektedir: “*Başka bir açıdan, kolektif topluluğun başı ve uzuvlarına karşı planlanmış kötü niyetli bir hile, son derece ciddi bir suçtur ve kutsala saygısızlığa benzer. Çünkü tıpkı ikincisinin Tanrı’ya bir saldırı olması gibi, birincisi de yeryüzünde bir tür tanrı kabul edilen hükümdara saldırıdır.*” Salisburyli Johannes, 177.

⁹⁴ Kantorowicz, *Kralın İki Bedeni Ortaçağ Siyaset Teolojisi Çalışması*, 195.

⁹⁵ Phillips, *Edward II*, 324-326. Buradaki kutsal yağ Thomas Backet (ö.1170) aracılığıyla İngiltere’ye geldiğine inanılan yağdır. Anlatıya göre Bakire Meryem, Canterbury Başpiskoposu Thomas Backet’a görülmüş ve ona İngiliz kralların kutsal toprakları kurtarması için kutsal yağ vermiştir. II. Edward ise mesh edileceği sırada bu kutsal yağı normalde kullanılan yağ ile karıştırmayı reddetmiştir. Bu yağ ile ilgili anlatı için ayrıca bkz: Walter Ullmann, “Thomas Backet’s Miraculous Oil”, *The Journal of Theological Studies* 8, No.1 (1957):129-133.

etmiş olabileceği şeklinde olabilir. Adsız Normandiyalı ve Salisbury'li Johannes gibi isimlerin etkisinin XIV. Yüzyılda da hâlâ etkin olduğunu ve kullanıldığını, bu dönemde yazılmış eserlerde bu iki ismin ortaya attığı teorilerin kullanılmasından da anlayabilmekteyiz. Bu dönemdeki her yazar bu isimleri tam anlamıyla özümseyecek düzeyde metinlere hâkim olmasa dahi yaşadıkları dönemde sık kullanılmaları sebebiyle teorilerin genel hatlarına hâkimdiler. Yani bu kişilerin otoriteleri en azından İngiltere ve Fransa Krallıkları özelinde etkin olduğunu söyleyebiliriz.

Bu etkiyi en bariz şekilde görebilmek için Salisbury'li Johannes her ne kadar kralın, devletin başı olduğunu ve tüm bedenın sağlığı için başın yukarıda tutulmasını öğütse de uzuvlarda oluşan bir problemin bedenın sağlığını etkilemesi durumunda sorun çıkaran uzvun sökülüp atılması tavsiyesinin, XIV. Yüzyıl yazarı olan Geoffrey Baker kullanımı üzerinden görebiliriz.⁹⁶ Baker Salisbury'nin bu tavsiyesine paralel şekilde anlatısında baş ağrısından kurtulmak için Hippokrates'in tedavisinin dahi yeterli olmayacağını, başın değişmesi gerektiğini aktarmaktadır.⁹⁷ İşte bu tip küçük anekdotlar dönemin yazarlarının Salisbury'li Johannes'in öğretilerinden haberdar olabileceğini bize gösterebilir. Ancak Salisbury'li Johannes'in kurduğu anlatıda Tanrı'nın bir vekili olduğunu sıklıkla belirttiği kralın yani devletin başının, sökülüp atılabileceği durumlar oldukça kısıtlıdır. Bu durumlar da oldukça kısıtlı şartlar altında kabul edilebilir görülmektedir. Salisbury'li Johannes burada sadece hükümdar olmaktan çıkarak tirana dönüşmüş yöneticilerin katlini onaylar. Bunun dışındaki durumlar için hükümdar hâlâ Tanrısallığın bir suretidir.⁹⁸ Orta Çağ siyaset teolojisinde önemli yer kaplayan bu beden analogisi sebebiyle Winchester Piskoposu Stratford sözlerine: “*Zayıf bir baş nedeniyle diğer tüm uzuvlar da acı çeker.*”⁹⁹ şeklinde devam etmekteydi. Stratford açıkça baştaki sorunların tüm vücudu etkileyeceğini ve krallığın sıhhati için ağrının giderilmesini öngörüyordu yoksa beden de yok olacaktı. Stratford'ın ve diğer piskoposların bu vaazını Parlamento'da vermesi ise İngiliz siyasetinde ayrı bir önem taşımaktaydı çünkü İngiliz siyasetinde “*Parlamento bütün ülkenin bedenini temsil ederdi.*”¹⁰⁰ II. Edward'ın tahttan indirilmesi için yapılan bu vaazların Parlamento'da söylenmiş olması muhtemelen ilerleyen dönemde İngiliz siyaset teolojisinde Parlamento'nun beden analogilerine dahil olmasına katkı sağladı. Bu vaazların bir yüzyıl sonrasında, Lincoln Piskoposu John Russell (ö.1494) İngiltere'nin siyasi bedenini “*başı kral olan ve üç zümreden oluşan*” şeklinde tanımlıyordu. Böylece artık İngiltere'nin siyasi bedeninin bir uzvunun da Parlamentoca teşkil edildiği kabul ediliyordu. Parlamento'nun siyasi bedene eklenmesi böyle de kalmamış ve Parlamento içerisinde kral, lordlar veya dini zümrenin bulunduğu Hristiyanlıktaki üçlü birliği temsil eden teslis inancıyla birleştirilmişti.¹⁰¹

II. Edward'ın neden tahttan indirilmesi gerektiğinin açıklandığı vaaz sırasında Hereford Piskoposu Adam Orleton ise Salisbury'li Johannes'in de kötü yönetilen halkın başına gelebilecek kötü

⁹⁶ Salisbury'li Johannes, 180-181. Burada yine İncil'den bir alıntı yapar ve “*Eğer gözün seni suç işlemeye sürüklüyorsa, onu çıkar ve at.*” der. Matta 18:9

⁹⁷ Baker, 23.

⁹⁸ Salisbury'li Johannes, 235.

⁹⁹ “*cui capud infirmum cetera membra dolent*”

¹⁰⁰ Kantorowicz, *Kralın İki Bedeni Ortaçağ Siyaset Teolojisi Çalışması*, 298-300.

¹⁰¹ Kantorowicz, *Kralın İki Bedeni Ortaçağ Siyaset Teolojisi Çalışması*, 300-302.

şeyleri aktarırken kullandığı: “*Yol göstereni olmayan ulus düşer.*” sözlerini kullanmıştı.¹⁰² Böylece Parlamento’da meşruiyeti sağlamak için yapılan konuşmalara *populus* yani halk da dahil edilmeye başlanmıştı. Bu doğrultuda vaazına başlayan Canterbury Başpiskoposu Walter Reynolds (ö.1327) bir başka önemli göndermeyi konuşmasında kullanmayı seçmişti: “*Halkın sesi Tanrının sesidir.*”¹⁰³ Reynolds bu tabiri kullanarak sadece bir meşrulaştırma arayışı içerisine girmiyordu. Bu söylem ile aynı zamanda XIV. Yüzyılda İngiltere’de yaşanan hukuksal krizin de bir yansımasını temsil ediyordu. Bu krizin ana noktası *Lex Animata* (Yaşayan Yasa) ile *Lex Facit Regem* (Kralı Kral Yapan Yasa) kavramlarıyla ilişkiliydi ve genel hatları itibarıyla Tanrı vekili kral ile yasa arasındaki ilişkinin nasıl gerçekleşeceği yönündeki bir tartışmaydı. *Lex Animata* bir yanı ile Kristolojik bir bakış açısının temsiliydi. Bu görüşün ana dayanak noktası kutsal yağ ile meshedilmiş kralın ikizleşen bedeniyle kutsal yön kazanması ve bir nevi Mesihleşmesiydi.¹⁰⁴ Bu görüşe göre: “*Kralın iktidarı Tanrı’nın iktidarındır. Bundan dolayı, kral da Tanrı ve Mesih’tir, ama kayrayla ve her ne yaparsa, yalnızca bir insan olarak değil, ama kayrayla Tanrı ve Mesih olan biri olarak yapar.*”¹⁰⁵ *Lex Animata* bir diğer yanı ise Bizans İmparatoru Justinianus (ö.565) döneminde kaleme alınan *Corpus Juris Civilis*’e (Kamu Hukuku Külliyyatı) de bağlıydı. Bu yasa içerisinde geçen “*Hükümdarı hoşnut eden her ne ise o, kanun hükmündedir.*”¹⁰⁶ ifadesi cumhuriyetten imparatorluğa dönüşen Roma’da halkın, yönetimi imparatora devretmesinin dışı vurumuydu ve bu ifadeyle birlikte hükümdar *Lex Animata*’ya evrilmişti.¹⁰⁷ Fakat bu madde İngiltere Krallığı özelinde tartışmalara ve itirazlara neden olmaktaydı. Salisbury’li Johannes için bu madde muhtemelen hükümdarı tirana dönüştürebilecek tehlikeli bir durum olarak görülmüş ve bu nedenle eleştirilmiştir. Salisbury’li Johannes’e göre hukuk; Tanrı’dan gelen bir armağan, bilgelerin öğretisi, nizam ve her türlü suçun uzaklaştırılmasındaki dayanaktı ve yine ona göre hükümdar, bu yasanın hizmetkarı gözeteni durumundaydı. Ancak Salisbury’li Johannes bulunduğu politik konum gereği hükümdarın *Lex Animata* olmasından ziyade, kanunla gücünün kontrol altında olması gerektiğini savunmakta ve buna istinaden hükümdarın yasadan daima muaf olamayacağını söylemektedir.¹⁰⁸ Bu görüş oldukça ince bir çizgiyi de temsil eder. Salisbury’li Johannes hükümdarın yasanın altında olduğu kadar üstünde de olduğunu aktarmaktadır. Yani hükümdar doğası gereği adaletli olmalıdır ve adaletin yeryüzündeki tecessümü olması dolayısıyla adalet adına kan dökülebilir. Fakat bu durum hükümdara adaletsizlik yapma yetkisi vermez. Salisbury’li Johannes’ten aldıkları sürecin hukuki tamamlayıcısı ise Henry Bracton (ö.1268) olarak görülebilir. Bracton *Lex Animata*’nın karşısına *Lex Facit Regem*’i (Kralı

¹⁰² Özdeyişler 11:14.

¹⁰³ “*Vox Populi, vox Dei*” Thomas Walsingham, *Quondam Monachi S. Albani Historia Anglicana Volume 1 Ad 1272-1381*, ed. Henry T. Riley. Vol. I. II vols. (Londra: Longman Green Longman Roberts and Green 1863), 186; *Lanercost*, 255.

¹⁰⁴ “*Post unctionem vero insilivit in eum spiritus Domini, et propheta factus est, et mutatus est in virum alium.*” “*From this “leap” of the Holy Spirit the king’s two personalities actually derived.*” Kantorowicz, *Kralın İki Bedeni Ortaçağ Siyaset Teolojisi Çalışması*, 75.

¹⁰⁵ Kantorowicz, *Kralın İki Bedeni Ortaçağ Siyaset Teolojisi Çalışması*, 76.

¹⁰⁶ “*quod principi placuit legis habet vigorem.*”

¹⁰⁷ Fatih Durgun, “Ortaçağ Avrupa Siyaset Düşüncesinde Süreklilik ve Özgünlük: John Fortescue’nün Siyaset ve Yönetim Anlayışının Tarihselliği”, *Divan: Disiplinlerarası Çalışmalar Dergisi*, C. XXI, S. 41, 2016, 19.

¹⁰⁸ Salisbury’li Johannes, 62-70.

Kral Yapan Yasadır) getirmiştir.¹⁰⁹ Böylece Bracton, hükümdarın hukuki yasanın altındaki durumunu üstündeki durumunun önüne koymuştur. Bracton ayrıca *Lex Animata*'ya bir eleştiri getirerek bunun hükümdarın keyfi iradesi sonucu gerçekleşmediğini, kralın yetkilendirmiş olduğu ve ileri gelenlerin bulunduğu bir meclisin tartışması sonucu oluşturulan bir durum olduğunu belirtiyordu.¹¹⁰

Bu bağlamda Reynolds'ın kralın yetkilendirmiş olduğu ve ileri gelenlerin bulunduğu bir meclis içerisinde II. Edward'ın meşruiyetini düşürmek için "*Halkın sesi Tanrının sesidir.*" şeklinde bir söylemde bulunması oldukça dikkate değer bir retoriktir. Reynolds bu şekilde halkı, krallığın feodal ve teokratik bileşenlerinin içine dahil etmiştir.¹¹¹ Böylece yapılan şeyin halkın bir isteğinin yansıması olduğu, yani Tanrı'nın inayetiyle gerçekleştiğini kastetmektedir.¹¹² II. Edward'ın muhalifleri, Tanrı'nın onların sesini duyduğunu ve artık kralı tahttan indirmek için Tanrı tarafından yetkilendirildiklerini düşünüyor olmalıydılar. Fakat hâlâ meşru bir kralın tahttan indirmede kamuoyuna ikna edilmesinin ne denli güç olduğunu, XIV. Yüzyılda kaleme alınmış kroniklerden anlayabilmekteyiz. Kronik yazarları II. Edward'ın tahttan indirildiği mi yoksa oğluna tahtı bıraktığı mı konusunda tekrar ihtilafa düşmektedirler. Esasında bunun zorla bir tahttan indirilme olduğunun oldukça farkındaydılar lakin bunun kabul edilmesinin muhtemelen hanedan meşruiyetinde problemlere neden olabileceğini düşündüler. Bu bağlamda Sir Thomas Gray, kaleme aldığı *Scalacronica* adlı kronikte, II. Edward'ın tahtı oğluna bıraktığını ve hatta oğlunun başarılı olması için Tanrı'ya dua ettiğini aktarır.¹¹³ Gray'in kroniğinde aktarılmış olan bu taht değişim hadisesi diğer İngiliz anlatılarında da benzer şekilde ele alınmıştır. Pek çok farklı gruptan kişilerin bulunduğu XIV. Yüzyıl İngiliz tarih anlatısının hemen hemen benzer bir örgü içerisinde bu olayı anlatması tesadüf olmamalıdır. İçerisinde Robert Avesbury ve Adam Murimuth gibi krallıkta görevli katipler, Henry Knighton gibi Leicesterlı bir din adamı, Sir Thomas Gray gibi bir şövalye ve Geoffrey Baker gibi seküler bir kâtibin¹¹⁴ bu konu özelinde tek bir ağız olması muhtemelen o dönemde II. Edward'ın tahttan zorla indirilmiş olmasının meşrulaştırılamadığının da bir göstergesiydi.¹¹⁵ Öyle ki bu olay daha sonra bu tecrübeyi tekrar tekrar yaşamış İngiltere Krallığı kayıtlarında dahi bir tahttan indirme olarak değil, tahttan çekilme olarak yansımıştır. Bunun en iyi örneği

¹⁰⁹ Fatih Durgun, "Lex Animata ve Lex Facit Regem Prensipleri Çerçevesinde 13. ve 14. Yüzyıllarda İngiliz Siyaset Düşüncesinin Krizi" *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 5, S.1, (2018): 51.

¹¹⁰ "Kralı kral yapan hukuk olduğu için, kral insanın altında değil, Tanrı'nın ve hukukun altında olmalıdır... Dolayısıyla hukukun yerine keyfin hakim olduğu yerde kral yoktur. Tanrı'nın vekili olduğu için hukukun altında olması gerektiği, yeryüzünün onun adına yönettiği İsa Mesih'e benzeşimle daha açık hale gelir." Kantorowicz, *Kralın İki Bedeni Ortaçağ Siyaset Teolojisi Çalışması*, 204.

¹¹¹ Fatih Durgun, "Lex Animata ve Lex Facit Regem Prensipleri Çerçevesinde 13. ve 14. Yüzyıllarda İngiliz Siyaset Düşüncesinin Krizi" *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 5, S.1, (Nisan 2018): 54.

¹¹² Reynold'ın konuşmasının devamı: "*Dilectissimi bene nostis quod variis oppressionibus iam per Regem et suos malos consiliarios tempore diuturno amicti estis. Et idcirco ad deum pro remedio habendo sedulo acclamastis. Unde instanti tempore vox vestra exaudita est ut patet, quia ex omnium magnatum. unanimes consensu dominus Rex Edwardus a gubenaculo regni privatus est et filius ipsius in loco eius subrogatus, si unanimiter consentitis. Ita tamen quod sano consilio sapientium virorum regni sui adheiat, exposita quoque regis insufficiencia ut prius et gravaminibus ecclesie dei et regni per ipsum illatis. Quod audiens populus universus unanimi consensu rursus manus ut prius extendentes clamabat Fiat, fiat, fiat, Amen*"

¹¹³ *Scalacronica*, 74

¹¹⁴ Bu kronikler ve yazarları hakkında bilgi için ayrıca bkz: Barışcan Abdal, "*XIV. Yüzyıl İngiliz Tarih yazımanına Göre Yüzyıl Savaşları'nın İlk Safhası ve III. Edward İmajı*", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, (İstanbul Medeniyet Üniversitesi, 2023), 10-17.

¹¹⁵ Bahsi geçen kroniklerin II. Edward'ın tahttan indirilişini aktardıkları bölümler için bkz: Avesbury, 283; Murimuth, 51; Baker, 26-27; *Lanercost*, 254-255; Knighton, 442.

muhtemelen XVIII. Yüzyılda kaleme alınmış olan *Foedera*'da, bu dönemin aktarıldığı sırada III. Edward'ın tahta çıkmak için II. Edward'dan adeta bir izin bekliyor şeklinde gösterilmesinden anlaşılabilir.¹¹⁶ Ancak burada kroniklerin II. Edward sonrası oluşturulmuş bir retorik anlatımdan yani bir nevi propagandadan etkilenmiş olabileceğini düşünmek gerekir çünkü kronikler II. Edward'ın tahttan indirilmesi kadar ölümüne dair de ihtilaflara düşmektedir.¹¹⁷ III. Edward döneminde oluşturulan retorikten etkilendiği görülen en bariz anlatılardan biri kuşkusuz "II. Edward'ın Ağıtı"dır. II. Edward'ın tahtan indirilip hapsedildikten sonra bizzat kendisinin söylediği iddia edilmiş olan bu ağıt, 1330 yılında III. Edward'ın tahtı annesi Kraliçe Isabella ve onun sevgilisi olduğu düşünülen Roger Mortimer'in etkisinden kurtarmasının ardından ortaya çıktığı düşünülmektedir.¹¹⁸ Bu tarihin düşünülmesindeki ana etken ağıtın içeriği ve sözlerinden kaynaklanmaktadır. Ağıt içerisinde II. Edward yaptığı hatalardan dolayı Tanrı'dan af diler ve onun yerine tahta çıkmış oğlu için dua eder.

"...Üç kral¹¹⁹ seçtiler şimdi.
En küçüğüne, görkemli bir ihtişamla,
Altın bir taç giydirdiler.
Meryem'in Oğlu İsa,
Koru onu ihanetten, Tanrı onları kahretsin!
Tanrı düşmanlarını mahvetsin,
Ve onu bilge bir kral yapsın,
Hem kudret hem de iradeyle donatsın
Şanını ve baronlarını korusun!
Ve onu incitmeye veya zarar vermeye çalışanların
Hepsi utansın!
Ve böylece sonunda gerçekleşecek
Tüm kalbimin en içten arzusu."¹²⁰

¹¹⁶ Thomas Rymer, *Conventiones, Literæ, Et cujuscunque generis Acta Publica, Inter Reges Angliæ*, ed. Georgi Holmes, vol II., (Hagae-Comitum: Apud Joannem Neaulme, 1739), 171.

¹¹⁷ Kimi kronik yazarı II. Edward'ın esareti sırasında suikasta kurmak olduğu kızgın bir demire oturtularak öldürüldüğünü aktarmaktadır. Bu örnekler için ayrıca bkz. Baker, 32. F. W.D. Brie ed. *The Brut, or, The Chronicles of England*, vol. II (London: Early English Text Society, 1906), 252-253.

¹¹⁸ Claire Valente bu ağıtın yazarının II. Edward olduğuna dair kuşkuları vardır çünkü kralın bunu yazacak entelektüel birikime sahip olmadığını düşünür. Ayrıca oldukça ağır koşullar altında hapsedilmiş kralın böyle bir ağıtı nasıl kaleme almış olabileceği ve onu hapsedilmiş muhaliflerin bu ağıtı yayılmasına neden izin vereceği konusundaki soruları da gündeme getirir. Bu sorular ve bilgiler ışığında II. Edward'ın böyle bir ağıtı bizzat kendisinin kaleme alması pek olası değildir. Claire Valente, "The 'Lament of Edward II': Religious Lyric, Political Propaganda." *Speculum* 77, No. 2 (2002): 426.

¹¹⁹ Bu ağıtta bahsi geçen üç kral muhtemelen Kraliçe Isabella, Mortimer ve Prens Edward'dır ve dizelerde Prens Edward'ın annesi ve Mortimer tarafından tahtta çıkarılmasına göndermek yapmaktadır. Bu ağıtın 1330 yılında III. Edward'ın iktidarı tam olarak ele geçirmesinin ardından kaleme alındığını, ağıtın Kraliçe Isabella ve Mortimer'e eleştiriler getirirken III. Edward'a dualar etmesinde de anlaşılmaktadır.

¹²⁰ "...troys Roys eslu en ount/ Lui plus joevens par meistrise/ corone d'or porter fount/ Jesu le gard, le fiz Marie/ de treisoun, qe dieux confoun/ Dieux confound ses ennemys/ e lui face un Roy mou sage/ Enpernaunt e poestif/ de meingtener pris e barnage/ E qe touz ceaux seint southmys/ qe enoy ly querent ou damage/ Ensi moy serroit acomplys/ le grander desir de mon corage..." Royal MS 20.A.II., British Library (London), 10r-10v. Anglo-Norman dilindeki el yazmasının Türkçeye çevirisini yapan Sayın Ahmet Deniz Altunbaş'a teşekkür ederim.

Bu anlatı içerisinde II. Edward'ı bir aklama çabası olduğu pekâlâ görülebilir çünkü 15 kıtadan oluşan bu şiir içerisinde II. Edward dini yanı ortaya çıkar ve Tanrı'dan af diler, oğlu için ihsan ister ve ona ihanet eden eşi Kraliçe Isabella'dan da şövalyeci bir tutumla aşk ile bahseder. Bu durumda ağıt, III. Edward'ın kendi iktidarını kurma girişiminde bir meşruiyet çabası olarak görülebilir çünkü bu ağıtla birlikte II. Edward eşcinsel, meşverete uymayan ve krallığa kötülüğe sürüklemiş kişiliğinden sıyrılmakta ve hain kişiler tarafından tahttan indirilmiş bir şehit rolüne bürünür. Claire Valente, bu ağıtın etkisinin III. Edward dönemindeki diğer anlatıları etkilediğini ve II. Edward iktidarının sonundaki anlatımı buna göre şekillendirmiş olabileceklerini düşünmektedir.¹²¹

SONUÇ

II. Edward'ın 24 Ocak günü tahttan indirilmesinin duyurulmasının yalnızca sekiz gün sonrasında en büyük oğlu Prens Edward, İngiltere Kralı olarak taç giymişti. III. Edward'ın tahta çıkış sürecinin bu denli hızlı gerçekleşmesi muhtemelen kraliçe ve destekçilerinin II. Edward yanlısı karşı bir darbeden çekinmelerinden dolayı gerçekleşmişti. Aslında bu çekincelerinde de pek haksız sayılmazlardı çünkü III. Edward'ın tahta çıkışından kısa bir süre sonra II. Edward'ı tekrardan tahta çıkarmak için başarısız bir girişim olmuştu.¹²² Bu girişimin olması dahi o dönemde hâlâ tahtın meşruiyeti ile ilgili problemlerin olduğunu bizlere gösterebilir. Bu problemin devam ettiğini görmek adına kraliçe ve maiyetindeki muhaliflerin, II. Edward karşısında sembolik meşruiyeti sağlamak için krala isyan ederek hayatını kaybetmiş Thomas Lancaster'ı aziz ilan ettirmeye çalışmaları da gösterilebilir.¹²³ Bu durum yeni yönetime gelmiş iktidar açısından oldukça anlaşılabilir bir durumdu çünkü kendi konumlarını güçlendirecek sembolik bir meşruiyet arayışı içerisindeydiler.

Tüm bu anlatı göz önüne alındığında II. Edward'ın tahttan indirilmesi meşrulaştırılabilmiş bir eylem değildi. Bunun en net kanıtı modern dönemde dahi II. Edward'ın tahttan çekildiğine mi yoksa indirildiğine mi yönelik tartışmaların bulunmasıdır. İkinci bir kanıt ise II. Edward sonrası XIV. Yüzyıl İngiliz tarih yazıcılarının kurdukları anlatıdır. Kroniklerin II. Edward'ın iktidarını kaleme aldıkları sırada efsaneler ve kutsal metinler aracılığı ile yaptıkları analogiler, esasında II. Edward'ın meşruiyetini kaybetmesi için kullandıkları araçlardı. Bu anlatıların genel amacı ise II. Edward'ı: Meşverete uymayan, tiran ve kötü bir komutan olarak göstermekti. Böylelikle bu metinler 1066 yılından beri tecrübe edilememiş meşru bir kralın tahttan indirilişini kendi anlatıları içerisinde meşrulaştırmaya çalışmışlardı. Ancak bunda başarılı olduklarına kendileri dahi inanmamış olacaklar ki XIV. Yüzyıl İngiliz anlatıları tahtın II. Edward'ın kendi rızası ile oğluna bırakıldığına dair anekdotlar içermektedir. Bu da XIV. Yüzyıldaki bir tarih yazarının henüz Tanrı'nın vekilinin tahttan indirilerek öldürebileceğini kabul edemeyişinin bir göstergesidir. Anlatıların buradaki temel meşruiyet kaygısı, bu durumun zorla bir tahttan indirme olduğunu ve bu durumu meşrulaştırmadığını bize gösterir.

¹²¹ Valente, "The 'Lament of Edward II': Religious Lyric, Political Propaganda." 428.

¹²² *Lanercost*, 258-259. *Brut*, 249. Abdal, "XIV. Yüzyıl İngiliz Tarih yazımanına Göre Yüzyıl Savaşları'nın İlk Safhası ve III. Edward İmajı", 29.

¹²³ John M. Theilmann, "Political Canonization and Political Symbolism in Medieval England", *Journal of British Studies* 29, No.3, (1990): 251.

KAYNAKÇA

Birincil Kaynaklar

- “Annales Londonienses.” In *Chronicles of the Reigns of Edward I and Edward II*, ed. W. Stubbs. Cambridge Library Collection Rolls. Cambridge: Cambridge University Press, 2012.
- “Annales Paulini.” In *Chronicles of the Reigns of Edward I and Edward II*, ed. W. Stubbs. London: Cambridge Library Collection Rolls. Cambridge: Cambridge University Press, 2012.
- Anonimale Chronicle 1307 to 1334*, ed. W.R. Childs & J. Taylor, Yorkshire Archaeological Society, Record Series, cxlvii, for the year 1987 (Leeds, 1991).
- Avesbury, Robert. *Adae Murimuth Continuatio Chronicarum; Robertus de Avesbury de Gestis Mirabilibus Regis Edwardi Tertii*. ed. Edward M. Thompson, New York: Cambridge University Press, 2012.
- Baker, Geoffrey I. *The Chronicle of Geoffrey le Baker*. Translated by David G. Preest. Woodbridge: The Boydell Press, 2012.
- Bel Jean le. *Chronique de Jean le Bel*, ed. J. Viard & E. Deprez, i, 8 Société de l'Histoire de France: Paris, 1904.
- Brie, Friedrich W., ed. *The Brut, or, The Chronicles of England*, Vol.II,. London: Early English Text Society, 1906.
- Gray, Sir T. *The Scalacronica*. Translated by Sir H. Maxwell. Glasgow: J. Maclehose, 1907.
- Froissart, Jean. *The Chronicles of Froissart*. ed. G. C. Macaulay., trans. John Bouchier. New York: Macmillan Press, 1904.
- Knighton, Henry. *Chronicon Henrici Knighton*. ed. J. R. Lumby. Vol. II., London: Eyre and Spottiswoode, 1889.
- Luard, H. R., ed. *Flores Historiarum*. New York: Cambridge University Press, 2012.
- Marlowe, Christopher. *Edward II*. çev. Özdemir Nutku. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları, 2017.
- Murimuth, Adam. *Adae Murimuth Continuatio Chronicarum; Robertus de Avesbury de Gestis Mirabilibus Regis Edwardi Tertii*. ed. Edward M. Thompson. New York: Cambridge University Press, 2012.
- Riley, H. T., ed. *Johannis de Trokelowe et Henrici de Blaneforde, Chronica et Annales*. London: Longsman, 1866.
- Royal MS 20.A.II., British Library (London), 10r-10v.
- Rymer, Thomas. *Conventiones, Literæ, Et cujuscunque generis Acta Publica, Inter Reges Angliæ*, ed. Georgi Holmes, Vol II. Hagae-Comitum: Apud Joannem Neaulme, 1739.
- Salisbury, Johannes. *Siyasal Yönetim Üzerine Bir İnceleme*. ed. Cary J. Nederman, çev. Fatih Durgun. İstanbul: Timaş Yayınları, 2023.
- Stevenson, J., trans. *Chronicon de Lanercost*. Edinburgh: Maitland Club 1839.
- Wendy, Childs R., and N. Denholm-Young, trans. *Vita Edwardi Secundi*. Oxford: Clarendon Press, 2005.

Walsingham, Thomas. *Quondam Monachi S. Albani Historia Anglicana Volume 1 Ad 1272-1381*. ed. Henry T. Riley. Vol. I, Londra: Longman Green Longman Roberts and Green, 1863.

Araştırma Eserleri

Abdal Barışcan “XIV. Yüzyıl İngiliz Tarihyazımana Göre Yüzyıl Savaşları’nın İlk Safhası ve III. Edward İmajı” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, 2023.

Boswell, John. *Christianity, Social Tolerance, and Homosexuality: Gay People in Western Europe from the Beginning of the Christian Era to the Fourteenth Century*. Chicago: Chicago University Press, 1980.

Chaplais, Pierre. “English Arguments Concerning the Feudal Status of Aquitaine in the Fourteenth Century.” *Bulletin of the Institute of Historical Research* 21, No: 4 (1948): 203-213.

Chaplais, Pierre. *Edward II's Adoptive Brother*. Oxford: Clarendon Press, 1994.

Coote, A. Lesley. *Prophecy and Public Affairs in Later Medieval England*, Woodbridge: York Medieval Press, 2000.

Coss, P. R. “Bastard Feudalism Revised.” *Past & Present* 125 (1989):27-64.

Davies, James C. *The Baronial Opposition to Edward II; Its Character and Policy; a Study in Administrative History*. Cambridge: Cambridge University Press, 1918.

Dinshaw, Carolyn. *Getting Medieval: Sexualities and Communities, Pre- and Postmodern*. Durham and London: Duke University Press, 1999.

Dungam Jr, William H., and Charles T. WOOD. ““The Right to Rule in England: Depositions and the Kingdom’s Authority, 1327-1485.” *The American Historical Review* 8, No: 4 (1976): 738-761.

Durgun, Fatih. “Ortaçağ Avrupa Siyaset Düşüncesinde Süreklilik ve Özgünlük: John Fortescue’nün Siyaset ve Yönetim Anlayışının Tarihselliği.” *Divan: Disiplinlerarası Çalışmalar Dergisi* 21, S. 41 (2016): 1-25.

Durgun, Fatih. “Geç Ortaçağ İngiliz Toplumunu Anlamak: Tarih Yazıcılığında Bastard Feudalism Kavramının Gelişimi.” *Tarih İncelemeleri Dergisi* 32, S. 1 (2017): 47-72.

Durgun, Fatih. “Lex Animata ve Lex Facit Regem Prensipleri Çerçevesinde 13. ve 14. Yüzyıllarda İngiliz Siyaset Düşüncesinin Krizi.” *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 5 S.1 (2018): 45-59.

Fryde, Natalie. *The Tyranny and Fall of Edward II 1321-1326*. Cambridge: Cambridge University Press, 2004.

Haines, Roy M. *King Edward II: His Life, His Reign, and Its Aftermath, 1284-1330*. Montreal: McGill-Queen’s University Press, 2003.

Horrox, Rosemary, ed. *Fifteenth Century Attitudes*. New York: Cambridge University Press, 1994.

Hoyt, Robert S. “The Coronation Oath of 1308.” *The English Historical Review* 71, No: 280 (1956): 353-380.

Politics and Crisis in Fourteenth-Century England. Compiled by J. Taylor and W. R. Childs. Gloucester: A. Sutton, 1990.

Kantorowicz, Ernst H. “Inalienability: A Note on Canonical Practice and the English Coronation Oath in the Thirteenth Century.” *Speculum* 29 No:3 (1954): 488-502.

- Kantorowicz, Ernst H. *Kralın İki Bedeni Ortaçağ Siyaset Teolojisi Çalışması*. çev. Ümit H. Yolsal. Ankara: BigeSu Yayıncılık, 2018.
- Maddicott, John R. *Thomas of Lancaster, 1307-1322: a Study in the reign of Edward II*. London: Oxford University Press, 1970.
- McKisack, May. *The Fourteenth Century, 1307-1399*. Oxford: Clarendon Press, 1959.
- Morris, William A. "The Date of the 'Modus Tenendi Parliamentum'" *The English Historical Review* 49, No: 195 (1934): 407-422.
- Ormrod, W. M. "Agenda for Legislation, 1322-c.1340." *The English Historical Review* 105, No: 414 (1990): 1-33.
- Ormrod, W. M. *Edward III*. Cornwall: Yale University Press, 2011.
- Peters, Edward. *The Shadow King; Rex Inutilis in Medieval Law and Literature, 751-1327*. New Haven: Yale University Press, 1970.
- Phillips, Seymour. *Edward II*. Cornwall: Yale University Press, 2010.
- Prestwich, Michael. "A New Version of the Ordinances of 1311." *Bulletin of the Institute of Historical Research* 57, No:136 (1984): 189-203.
- Prestwich, Michael. *Edward I*. New Haven: Yale University Press, 1997.
- Prestwich, Michael. *Plantagenet England 1225-1360*. New York: Oxford University Press, 2005.
- Raithby, John. *The Statutes of the Realm*. Compiled by Alexander Luders and Record Commission. Vol. I., London: Dawsons of Pall Mall, 1963.
- The Reign of Edward II: New Perspectives*. Compiled by Gwilyn Dodd and Anthony Musson. Woodbridge: Boydell & Brewer, 2006.
- Richardson, H. G. "The English Coronation Oath." *Transactions of the Royal Historical Society* 23 (1941):129-158.
- Saul, Nigel. "The Despencers and the Downfall of Edward II." *The English Historical Review* 99, No: 390 (1984): 1-33.
- Stubbs, William. *Constitutional History of England in Its Origin and Development*. Vol. II. III, Oxford: Clarendon Press, 1896.
- Theilmann, John M. "Political Canonization and Political Symbolism in Medieval England." *Journal of British Studies* 29, S. 3 (1990): 241-266.
- Tout, Thomas Frederick. *A Political History of England*. London: Longmans, Green and Co., 1905.
- Ullmann, Walter. "Thomas Backet's Miraculous Oil." *The Journal of Theological Studies* 8, S.1(1957): 129-133.
- Vale, Malcolm. *The Origins of the Hundred Years War The Angevin Legacy 1250-1340*. Oxford: Clarendon Press, 1996.
- Valente, Claire. "The Deposition and Abdication of Edward II." *English Historical Review* 113, No: 453 (1998): 852-881.
- Valente, Claire. "The 'Lament of Edward II': Religious Lyric, Political Propaganda." *Speculum* 77, no. 2 (2002): 422-39.

- Wilkinson, Bertie. "The Coronation Oath of Edward II and the Statute of York." *Speculum* 19, S. 4 (1944): 445-469.
- Wilkinson, Bertie. *The Constitutional History of England, 1216-1399*. Vol. II. London: Longmans, 1948.
- Wilson, Chris G. *The English Nobility in the Late Middle Ages: The Fourteenth-century Political Community*. London: Taylor & Francis, 2003.